

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

Спортым фэщэгъэнхэм партиехэр дэлажъэх

Урысые политическэ партиу «Справедливая Россия» зыфиорэм ипроектэу «Спорт — детям» зыфиорэм кыды-хэлытагъэу ащ хэтхэм ямыл-кукIэ олимпиадэхэм ахэл-жэщтхэр зыщэгъэзырхэрэ Адыгэ республикэ КIэлэцIыкIу-зихэхъогъу еджапIэу N 2-м испортзал поселкэу Тульскэм шагъэпсыгъ. Ар кызыр-эзIуахырэм фэгъэхыгъэ мэфэ-кI зэхэхъу тыгъуасэ щылагъэм АР-м и Президентэу ТхакIушынэ Аслъан хэлэжъагъ.

КытIкIэхъухъэхэрэм япIун-лэжынкIэ мэхъэнэ ин зилэ псэолъакIэу афашIыгъэм пае пстэумэ агъу ар къафэгъушIуагъ.

— КIэлэцIыкIухэр, зихэхъогъухэр гъогъу занкIэ те-хъанхэмкIэ, ешъоным, нарко-тихэм апымышагъэхэу спор-тым гъэхъагъэхэр шашIынхэм фэбэнэнхэмкIэ мыш фэдэ объектхэм гугъапIэ къаты, — кыIуагъ ащ зэхэхъэм кызы-щэгъушIэм. — Псэуалгъэр зышIышIтымкIэ зэхэдз тилэп, тэркIэ нахь мэхъанэ зилэр кытIкIэхъухъэхэрэм фэдэ хэлъэу яуахътэ зыщэгъэкIон чIыпIэ зэрэщылэр ары. Спорт-залым игъэпсын дэлэжъагъэхэм «тхъашъуегъэпсэу» ятIэу.

Спортзалым ищыкIэгъэ псэ-уалгъэхэр ращэфынхэу сомэ мин 350-рэ зэрафатIупшIыр кызы-ушыхъатыр тхылгъэр олимпи-адэхэм ахэлэжэщтхэр зыща-гъэхъагъэхэрэ еджапIэм ипа-щэу Дэхъужь Сэфэрбий ри-тыгъ.

Нэужым ТхакIушынэ Ас-лъанрэ ООО-у «Стройкомплекс-ым» ипащэу Александр Бело-

вымрэ лентэ плъыжыр зэ-паупкIыгъ. Квадратнэ метрэ 500 хъурэ спортзалыр зэрэ-гъэпсыгъэм республикэм ипа-щэ зыщигъэгъозагъ, КIэлэ-цIыкIоу ар зыфагъэпсыгъэхэм тхэквандомкIэ яухъазыры-ныгъэ кытагъэлъэгъугъ.

Ащ Iуж АР-м и Президент зыхэлэжъэгъэ Iофтхъабзэри спортыр ары зыфэгъэхыгъэр, ау ащ Урысые политическэ партиу «Единая Россия» зыфиорэм и Адыгэ шъолгъыр къутам кIэщакIо фэхъугъэр. Партием кытIупшIырэ мыл-кумрэ республикэ ахыщэмрэкIэ спорткомплексышхо Мыекъуа-пэ шагъэуцунэу агъэхъазырыгъ. Мы мафэм ащ ылъапсэ игъ-эчъын торжественнэу ра-гъэжъагъ. Ащ фэгъэхыгъэ зэ-хэхъэм республикэм ипащэ нэмыкIэу хэлэжъагъэх АР-м и Премьер-министрэу КъумпIыл Мурат, «Единая Россия» и Адыгэ шъолгъыр къутамэ ипо-литсовет итхъаматэу Iэщэ Му-хъамэд, нэмыкIхэр.

Пстэумэ агъу спорткомплекс-ыр зэрэгъэпсыгъэщтыр зэрыт-стендыр республикэм ипащэ кырагъэлъэгъугъ, АР-м икы-ралыгъо учреждениеу «Строй-заказчик» зыфиорэм ипащэу Абрэдж Аслъан комплексым амалышIоу кытышIтхэр кы-филотагъэх, чIыпIэу ащ кы-ушытыр кызырэшIыхъэ-гъэщтыр кызыддыхахыгъ. Нэ-ужым ТхакIушынэ Аслъан, КъумпIыл Мурат ыкIи Iэщэ Мухъамэд лъапсэу агъэчъы-щтым апэрэ цемент-пшэхъо зэхэшIыхъагъэр раклэгъ.

— Спорткомплексыр «Еди-на Россия» кытIупшIырэ мыл-кумкIэ дгъэуцунт, ау ащ республикэ ахыщэ хэтлхъан фаеу щыт, — кыIуагъ ТхакIушынэ Аслъан ащ Iужым. — ИщыкIэгъэ мыл-кур хэтлхъан амал зэрэдгъо-тыгъэр, бэрэ тызэжэгъэ комп-лексыр зэредгъэжъагъэр лъэ-шэу тигуапэ. Пстэури цIыфхэр ары зыфэдгъэпсырэр, арышъ, ахэм яфэIо-фашIэхэр икыоу щыгъэцкIэгъэнхэ зэрэфаер кыдэтлхытэзэ чIыпIэри кы-хэтхыгъ.

Iэщэ Мухъамэд кызыри-IуагъэмкIэ, спорткомплексым ипроект пстэумкIи сомэ мил-лион 500-м нэсэу тефэщт, рес-публикэм кытIупшIыгъэ сомэ миллион 62-р ары ащ ишIын зэ-ррагъэжъагъэр. Комплексыр зэрэгъэпсыгъэщтым исурэтхэр, Iофэу ащ иегъэжъэнкIэ зэ-шIуахыгъэхэр кызыушыхъа-тыр тхылгъэр Гупчэм кы-щагъэлъагъэхэу, ахэр къа-ухъумэжыхэмэ, мылкоу партием кыхилхъащтыр кытIупшIышIт.

Спорткомплексыр къутырэу Гавердовскэм ылъэныкъокIэ кълэ дэжыгъом шагъэуцунт, спортзал зэфэшъафхэр, бас-сейнхэр, нэмыкIэу ищыкIэгъэ пстэур хэтхэу Урысые зэнэко-къу зэфэшъафхэр щызэхэ-щэгъэнхэм фэгъэпсыгъэщт.

ХЪУТ Нэфсэт.

Сурэтхэр А. Гусевым кы-тырихыгъэх.

Видеоконференции зэхыщэгъагъ

УФ-м и Премьер-министрэу Владимир Путиным видео-конференциеу тыгъуасэ зэхи-щэгъагъэр мыгъэ фэбэшхоу щылэм ыпкъ кыкIыкIэ реги-оныбэхэм ямэзхэм машIом зы-кызыррашиштэрэм, ахэм ябэ-ныгъэным, зэрарэу къахырэр нахь макIэ шIыгъэным афэшI зэшIохыгъэн фаехэм афэгъэ-хыгъагъ. Ащ Урысыем исубъектхэм, МЧС-м икыута-мэу ахэм ащылэхэм, мэз хызы-мэтшIапIэхэм, прокуратурэм, МВД-м ыкIи нэмыкI ведом-ствэхэм япащэхэр хэлэжъагъэх. АдыгеимкIэ видеоконферен-цием хэлэжъагъэх АР-м и Пре-зидентэу ТхакIушынэ Аслъан, УФ-м и МЧС АР-мкIэ и Гъэ-IорышIапIэ ипащэу Гъунэ-жъэкъо Мурат, нэмыкIхэр.

Владимир Путиным субъект-хэм ыкIи МЧС-м икыутамэу ахэм ащылэхэм япащэхэм за-кыфигъаззэ, температурэр лъагъэу зэрэдэжыгъэм зэрар

мымакIэу кызырихырэр кы-далыгътэзэ, Iофхэм язытэт лъэ-шэу анаIэ тырагъэтынэу, цIыфхэм машIор зэранэмы-сышIтым Iуж итынхэу, анахъу торфыр зыщыстыхэрэм яIоф-шIэн ашагъэлъэшынуу къа-риIуагъ. Нэужым температу-рэр нахь зыщыдэжыгъэу, ма-шIор зыщынахыбэ субъект-хэм япащэхэм Iофхэм язытэт кыщагъэгъозагъ.

ТхакIушынэ Аслъан видео-конференцие ужым кы-зэриIуагъэмкIэ, мыгъэ Адыге-им имэзхэм тIогъогогъо ма-шIом закыыщиштагъ, ар блэкIыгъэ илъэсым щылагъэм процент 71-кIэ нахь макI, пстэумкIи гектари 9 зэлаубы-тыгъагъэр. Мы уахътэм тимэ-хэм машIо къащыхъугъэу агъэ-унэфыгъэл. Арэу щытми, финансхэмкIи, техникэки, цIыфхэмкIи Адыгеир машIом ебэным фэхъазыр.

(Тикорр.).

Мэкъэгъэлэу

Адыгэ Республикэм щыпсэхэу ыкIи ихъакIэхэу
лътэныгъэ зыфэтшIыхэрэр!

2010-рэ илъэсым шышъхъэIум и 1-м сыхъатыр 20.00-м кълэу Мыекъуапэ Лъэпкъ музейеу дэтым ыпашъхъэ (ура-мэу Советскэр, 229) цIыфхэр щызэхъащтых, зи Хэкужъ кызыгъэзэжыгъэхэм я Мафэ фэгъэхыгъэ театрэ кэгъэ-лъэгъонрэ мэфэки джэгурэ шыкIоштых.

Iофтхъабзэхэм уахэлэжъэнэу укыетэгъэблагъэ.

ЗэхэцкIо комитетыр.

Спорт

Спорт

Спорт

Рамзес дунаим ичемпион

Бодибилдинг спортымкIэ дунаим ичемпион хьугъэу Лъэкъодыгъу Рамзес Налщык къэсыжыгъ. Адыгэ лъэпкъым ыцIэ дахэкIэ рязыгъэлогъэ спортсменым аэропортым щыпэгъокIыгъэх гъэзетэу «Адыгэ псалъэм» иредактор шъхалэу, Къэбэртэе Адыгэ Хасэм итхьаматэу ХьашIуцIэ Мухьэмэд, республикэм испорт общественность илIыкIохэр, Рамзес илIахылхэр, иныбджэгъухэр.

Самолетыр къэтIысыным ежэхэу зыдэщытыгъэхэм яклалэ игъэхъэгъэхэо къазрашхыгъэр зэрагъашIэ ашIоигъоу Рамзес янэ-ятэхэм яупчIыгъэх. «Уибын укыщытхуныр адыгэхэм тилъэпкъ хабзэп, — къытиIуагъ чемпионым ятэу Арсен, — ау, шъыпкъэр пIощтмэ, тикIалэ итекIоныгъэ тыргъушхо ыкIи тыщэгъушIуы. Сэ седжэнджэщытгыгъэп ицIыкIугъом

къыщегъэжыгъэу а спорт лъэпкъым ишъыпкъэу зэрэпылтыгъэм гъэхъагъэ горэ къызэрэклэщытхэм».

Тызпэллэрэ самолетыр мэкIэ-макIэу къетIысэхы. Ащ къыкIыгъэхэм ылъэпкъ-лъэпкъ хэмкIэ Рамзес къахэщы. Ар шIудэдэ IэкIэлъэгъогъэ бодибилдингым ыпсыхъагъ. А

спорт лъэпкъым клэщхорэ гуетыныгъэрэ ищыкIагъэх. Пстэури зыфэкIожьырэр упкышъол зэранахъ дахэр, ар зэрэзегъэкIошгъурэр къэбгъэлъэгъоныр ары.

Сурэтым итхэр: **гъэзетэу «Адыгэ псалъэм» икорреспондентэу ШъхъэщымышI Изэрэ Лъэкъодыгъу Рамзесрэ.**

ТИЗЭУКIЭГЪУХЭР

«Уапэ егъэхъу, Урысыер!»

«Уапэ егъэхъу, Урысыер!» зыфиIорэ Iофтхъабзэу Москва цыкIощтым хэлэжъэхъу Адыгэ Республикэм спортымкIэ иIофышIэхэр рагъэблэгъагъэх.

АР-м физкультурэмкIэ ыкIи спортымкIэ и Комитет итхьаматэу, дунаим самбэмкIэ гъогогъу 11 ичемпионэу Хьасаныкъо Мурат, СССР-м изаслуженнэ тренерэу Кобл Якъубэ, АР-м кушъхъэфчъэ спортымкIэ икIэлэцIыкIуныбжыкIэ спорт еджапIэ идиректорэу Анатолий Лелюк, нэмыкIхэри зэхахъэм рагъэблэгъагъэх.

Урысыем ишъолъырмэ опытэу яIэр нахышIоу зэрагъэшIэным фэшI ащ фэдэ зэхахъэхэр ящыкIагъэхэу Кобл Якъубэ къытиIуагъ.

Щынджые къыщызэIуахышт

Футбол цыкIу ешIапIэу Щынджые щэгъэпсыгъэр бэдзэогъум и 30-м къызэIуахышт. Ащ фэгъэхъыгъэ зэхахъэу къуаджэм цыкIощтым АР-м и Парламент и депутатхэр, спортым иIофышIэхэр, нэмыкIхэри хэлэжъэщытых.

Спорт псэуалъэм икызыIухын фэгъэхъыгъэ футбол ешIэгъухэр, концерт гъэшIэгъон а мафэм зэхащэщытых. НыбжыкIэхэм япсауныгъэ агъэпытэным, пIуныгъэ дэгъу ятыгъэным яхыылIэгъэ Iофыгъохэри пчыхъзэхахъэм къыщалэтыщытых. Спорт псэуалъэм ишIын хэлэжыгъэмэ тхьашгъуегъэпсэу аралощт.

Шапхъэхэр зэраукъорэм къыхэкIы

Адыгэ Республикэм хэгъэгъу клэу IофхэмкIэ и Министрствэ къызэритырэмкIэ, бэдзэогъум и 19-м къыщегъэжыгъэу и 25-м нэс республикэм бэдджэшилэгъэ 214-рз цызэрахъагъ. Ахэр бзылфыгъэм ебэныгъэхэу 2, хъункIэн бэдджэшилэгъэу 7, тыгъуагъэхэу 45-рз, машинэр рафысбагъэу 2, экономикэм ылъэныкъокIэ бэдджэшилэгъэ 16, нэмыкIхэри.

БлэкIыгъэ тхьамафэм республикэм игъогъухэм хъугъэшIэгъи 9 къатехъухъагъ. Ахэм нэбгыри 2 ахэкIодагъ, нэбгыри 7-мэ шъобжхэр атещагъэх хъугъэ. Ешъуагъэу рулым клэрысхэу водитель 77-рз гъогупатруль къулыкIуым иIофышIэхэм къаубытыгъ.

Бэдзэогъум и 17-м Тэхьутэмыкъое районым пхырыкIырэ автомобиль гъогоу «Новороссийск — Краснодар» зыфиIорэм къырычъэщыгъэ машинэ псынкIэу «Пежом» ирул клэрысыгъэ бзылфыгъэм Краснодар щыщ хъулыфыгъэу гъогум тетыгъэр риутыгъ. Милицием иIофышIэхэм зэрагъэунэгъэмкIэ, лъэсрыклэм гъогурькIоным ишапхъэхэр ыукъуагъэх. Гукъау нахъ мышIэми, шъобж хылыгъэу тещагъэхэм апкъ къыкIэу хъулыфыгъэм идунай ыхъожыгъ.

Бэдзэогъум и 18-м Мыекъопэ районым къыщыхъугъэ хъугъэ-шлагъэм поселкэу Краснооктябрьскэм щыщ пенсионер

рыр хэкIодагъ. Автомобилэу «Ниссан Пресаж» зыфиIорэм исыгъэ водителым рулыр фэмыгъэIорышIэу игъогу текIи, гъогу напцэм тетэу клэщыгъэ лъэсрыклор риутыгъ. Пенсионерым а чIыпIэм идунай щихъожыгъ.

Бэдзэогъум и 16-м къалэу ТIуапсэ Iоф щызышIэрэ таксистым клэлэ ныбжыкIэ горэ къэкIолIагъ. Игъусэ бзылфыгъэр Краснодар, еж Кошхъэблэ районым ит поселкэу Майскэм нигъэсыжыныхъу водителым къелъэгъу. КIэлэ ныбжыкIэм а чIыпIэм ахыщ ылыгъыгъэп нахъ мышIэми, водителым зэрелъэгъухэр афигъэцIкIэнэу къыгъэгъуагъэх. ЗэкIэмкIи гъогупкIэм сомэ мини 8 зэрэтеклэдэщтыри къариIуагъ.

КIэлэ ныбжыкIэр зыщыщ поселкэм къызэсыжыкым, тIэклурэ къекжэнэу таксистым къыриIуи, шагу горэм дэхагъ. Охътэ тIэкIу тешлагъэу къыщэжыгъэ клалэр къызэрэдэмы-

кIыжырэм ыгъэгумэкIэу водителыр ащ дэхагъ. Ау унэр зыхэхэм къызэраIуагъэмкIэ, ащ фэдэ цIыф мыщ щыпсэурэп. АгъэпцIэгъэ таксистыр ащ къыщымыгуцоу милицием иотделение екIолIагъ ыкIи ащ тхыгъэ чIилъхъагъ. ПравэухъумэкIо органхэм зэрахъэгъэ лъыхъон Iофтхъабзэхэм яшIуагъэкIэ мы бэдджэшилэгъэр зезыхъагъэу илъэс 23-рз зыныбжкIэлэклэр къаубытыгъ, ышIагъэм ар еуцолIэжыгъ. Джи законным диштэу ащ пшъэдэкIыж рагъэхышт.

Бэдзэогъум и 22-м илъэс 17 зыныбж студентым Мыекъопэ ОВД-м идежурнэ часть зыкъыфигъэзагъ. Ащ къызэриIуагъэмкIэ, урамхэу Победмэр Пионерскэмрэ зыщыцIэхъэрэм дэж ишъэогъу клэитIур игъусэу цытыхъэзэ, бэдджэшилэ нэбгыритIу къякIуалэхи, кIуачIэкIэ агъэщынэхъэ, алыгъыгъэ сотовэ телефонхэр атырахыгъэх. Милицием иIофышIэхэм зэрахъэгъэ оперативнэ-лъыхъон Iофтхъабзэхэм яшIуагъэкIэ мы бэдджэшилэгъэр зезыхъагъэхэр къаубытынхэ алъэкIыгъ. Зым илъэс 15, адрэм илъэс 17 аныбж, тIури Шэуджэн районым щэпсэух.

ТЕМЫР КАВКАЗЫМ...

Налщык къыщызэIуахыгъ

Ислъам ыкIи чыристан диныр зылэжырэ ныбжыкIэхэм апае къалэу Налщык къыщызэIуахыгъэ лагерым иIофшIэн мы мафэхэм ригъэжыагъ. Лъэпкъ зэфэшъхъафэу Темыр Кавказым щыпсэухэрэм зэгурыIоныгъэрэ ныбджэгъуныгъэрэ азыфагу илIыным Iофтхъабзэр фэIорышIэнэу ары зэхэщакIохэм зэрагъэнэфагъэр.

Мэфипшым къыкIоцI Iоф зышIэщт лагерым Темыр Кавказым ишъолъыр зэфэшъхъафхэм къарыкIыгъэ нэбгырэ 60 фэдиз къэкIолIагъ. Нэбгырэ 30-р быслымэных, адрэ нэбгырэ 30-р чыристан диныр зылэжырэ ныбжыкIэх.

Лагерым ипрограммэ къыдихэлъытагъэх «Iэнэ хъураехэр», семинархэр, спорт Iофтхъабзэхэр, экскурсиехэр, нэмыкIхэри.

ГъэцэкIэжыынхэм афежыагъэх

Олимпийскэ объектхэм яшIын ыкIи къалэу Шъачэ хэхьоныгъэхэр егъэшIыгъэным япхыгъэ программэм къыдихэлъытагъэу Краснодар инаучнэ ыкIи ипроектнэ Гупчэу «Берегозащита» зыфиIорэм иIофышIэхэм Шъачэ ихынэпкъ мы мафэхэм гъэцэкIэжыынхэр рашIышIэнхэу рагъэжыагъ.

РИА «Къэбархэм» къызэритырэмкIэ, километри 2,2-рз фэдиз зыкIыжыгъэ нэпкъыр зэтырагъэпсыхъащт.

Аналэ тырагъэты

— Судхэм унашъоу ашыгъэхэр ыкIи обществэм мэхъанэшхо зэритыгъэ судебнэ процесс 20 фэдизэу зэхафыхэрэр Урысыем изаконодательствэ диштэу гъэцэкIэгъэнхэм, ахэр щынэгъончъэу цыгъынхэм суд приставхэм джырэ лъэхъан аналэ лъэшэу тырагъэты, — къыIуагъ мы къулыкIуым и ГъэIорышIапIэ иотдел ипашэу Юрий Михайличенкэм.

Ащ къызэрэхигъэщыгъэмкIэ, социальнэ мэхъанэ зиIэ судебнэ процессхэр щынэгъончъэнхэр ары къулыкIуым иIофышIэхэм пшъэрылэ шъхалэу зыфагъэуцужырэр. Анахъэу аналэ зытырадзэрэр Темыр Кавказым щызыхафырэ суд Iофыгъохэр арых. Сыда плэмэ мыщ ичIыпIэхэм террористическэ актхэр къащы-хъуным ищынагъо сыдигъуи щыт.

ГушыIэм пае, 2005-рз илъэсым Налщык иправэухъумэкIо органхэм террористхэр къызэрэтебэнэгъагъэхэм иIоф джыдэдэм Къэбэртэе-Бэлыкъар Республикэм и Апшгъэрэ суд зэхефы. Мы уголовнэ Iофым бэдджэшилэ нэбгырэ 58-рз хэшагъ, судым зэхэсыгъо 207-рз иIэгъах. 2004-рз илъэсым Ингуш Республикэм и МВД бэдджэшилэ купыр къызэрэтебэнэгъагъэм епхыгъэ суд Ставрополь краим щэкIо.

Ю.Михайличенкэм къызэриIуагъэмкIэ, мыщ фэдэ зэхэфынхэр щынэгъончъэнхэм пае межведомственнэ IофшIэкIо куп шIэхэу зэхащэщт. Судхэр зычIэт унэхэр къэухъумэгъэнхэм, нэмыкI лъэныкъохэми мы структурэм хэхащт къулыкIушIэхэм аналэ атырагъэтышт.

НыбжыкIэхэм апае къызэIуахыгъ

Апэрэ Кавказ форумэу «Тызэгъусэмэ нахышIу» зыфиIоу Урысыем иныбжыкIэхэр зыхэлажыэхэрэр Домбай къыщызэIуахыгъ.

Тикъэралыгъо ичIыпIэ зэфэшъхъафхэм къарыкIыгъэ ныбжыкIабэхэр форумым зэрищэллагъэх. Лъэпкъ ыкIи дин зэмылIэужыгъохэм ялыкIохэу Iофтхъабзэм хэлажыэхэрэм еж ящысэкIэ къагъэлъэгъошт непэ узэгъусэу, зыкIыныгъэ уазыфагу илъэу узэдэлажыэмэ зэрэнахышIур, ащ фэдэ екIолIакIэм къэралыгъом ыльапсэ зэригъэпытэрэр.

Форумым хэлажыэхэрэм гушыIэ дэхабэ къафиIуагъ Къэрэщэе-Щэрджэс Республикэм и Президентэу Борис Эбзеевым. НыбжыкIэхэм къагъэхъазырыгъэ проектхэр щыIэныгъэм щыпхырыщыгъэнхэм мэхъанэшхо зэриIэр, мыщ фэдэ Iофтхъабзэхэр илъэс къэс Домбай щызэхэщэз ашIымэ зэригопэщтыр ыкIи ащ шIогъэшхо тапэкIэ къызэритыщтыр республикэм ипашэ къы-хигъэщыгъэх. НыбжыкIэхэм «гъогумаф» къариIуагъ.

Лъытэныгъэ зыфэтшIырэ абонентхэр

2010-рз илъэсым ичъэпыогъу и 1-м къыщыублагъэу газэу агъэстыгъэм ыуасэ ипалъэм зымытыгъэхэм пеня атыралъхэу аублэщт. Ар газым ыуасэу атыщтыр зытелыгъэгъэ ипалъэм ехъулэу УФ-м и Гупчэ банк рефинансированиэмкIэ ставкэу ыгъэнэфэгъэм ияшгъищэнэрэ Iахым фэдизышт.

Осэтын дисциплинэр гъэпытэгъэн ыкIи газэу агъэфедэгъэм ыуасэ ипалъэм ехъулэу тыгъэным цыфхэр клэгъэгъушIугъэнхэ гухэлъхэм апае, УФ-м и Жилищнэ кодекс ия 155-рз статя ия 14-рз пункт ыгъэнэфэрэ шапхъэхэр ыльапсэу пенямкIэ ашIыкIэр агъэфедэ.

ЫпшъэкIэ къыщытIуагъэр ыльапсэу, абонент пстэуи агу къэтэгъэкIыжы чъэпыогъум и 1-м нахъ класэ мыхъугъэу газыпкIэмкIэ чIыфэу зэтеуагъэхэр тыжыгъэнхэ зэрэфаер.

ООО-у «Адыгрегионагазым» иадминистрацияе.

ДИН ЮФЫГЪОХЭР

Тэрэз зыЦорэм дебгъэштэн фае

Цыфхэм уасэ фашIэу апэ рагъуэцорэм, орэмфтий, орэ-эфэнд, ылорэр бгъэцэкIэн фае убыслъымэнэу зыолтытэжъымэ. Ожэ Аскэрбий итхыгъэу бэмышIэу «Адыгэ макъэм» кыхыагъэр тыгу рыхыгъ, игъо шыпкыэу а юфым кытегу-щылагъ, лъэпкым фэгумэкIэу кын зилэм иЮф нахь псынклэ зэрэхуштыр ары ар зылгы-лэсыгъэр (а тхыгъэм кышчы-лэтыгъэ упчIэхэм нэужым джэ-уап къаритыжыгъ муфтиеу Емыж Нурбий — ред.).

Хэти ышIэрэп ыпэ илыр, къехуэлэщтыр ышIэу Алахь-талэм нэмыкI шыIэп. Хьада-гъэхэм узэрашызеклон фаем бэрэ кытегушылагъэх цыф зэфэшъхьафхэр, къатхыгъ, унэшо гъэнэфагъэхэри ашы-гъэхэ фэд, ау ахэм къащало-рэр зыми ыгъэцэкIэнэу фаеп. «Тапэ итым уасэ фэтшIын» зылорэр мэкIэ дэд.

ЕгъашIэм адыгэхэм пашэ яIэу, зэдэлужьхэу къахыгъ. Непэ сыда кытэхулагъэр? Ныб-жыкIэу клодырэм гур егъэу-зы, гыныр цыфхэм афэмы-шыIэжыным нэсыгъэх. Уигу-псэ чIэунагъэмэ, умыгъынэу зыми ылорэп. Нэпсыр къемы-хымы, гур мэгъы, фэщылэрэп. Ар имыкыоу, хьадагъэм къа-клорэ пэпчъ кыптегъэмэ, не-пи, неуци нэгъыришIэ пчъа-гъэхэм уаджыныр хэти ипсау-ныгъэ кыхыштытэп. Ар бэмэ агъэунэфыгъэмэ, зырыз дэд мыгъэу, кыызфэкуагъэм ылапэ ыубытмэ, еушыеу ахэтыр.

Тызфэсакыжынын, тыкызе-рэухумэн фае.

Гукъау нахь мышIэми, тэ, бзылгыфгъэхэм, шымышыбэ, имышыкIэгъабэ мы Юфым хэтэгъахэ, кыныбэ тэр-тэрэу кыызфэтэхыжы. Хьадэгъэ фэло-фашIэхэм егъашIэми бзы-лгыгъэ ахагъэгущыIэщтыгъэп, ар хулыфгыгъэ Юфыгъ. Ефэн-дым е нахыжъ Iушым ылорэр ашIэщтыгъ. Убзылгыфгъэмэ, пшъхэ уасэ фэпшIын, умакъэ ребгъэщэхын фае. Уинахыжъ уасэ фэпшIымэ, ори зыфэо-шыжы. Ар адыгэ шэн дахэу егъашIэм лъэпкым хэлтыгъ. Къэстхырэр зыгу рыхымын-хэри кыхыкIынкIи мэху, ау тежъугъэгупшыс: пчыхэм шыгыныр тетэлъхэ, ятлонэрэ пчыхэм ар тетэхыжы, кIы-мэфэ чыIэшхо е бэдзэогъу фэ-бэшхо хъун ылъэкIышт. Чы-жъэу кыкIыгъэ благъэрэ Iа-хылырэ ащ ежэу шысынхэр тэ-рэзэ? Сымаджи, сабий зы-пылгы ахэт, ЮфшIэныр бэми кыжэ. Ахэм зэкIэми тягу-пшысэмэ, тэри тызэгупшы-сэжымэ, Къурланым итыр кы-тэзылохэрэм тядIумэ, псапэр нахыбэ хъунба гунахым на-хы?!

Хэти ежъ иунагъокIэ шы-гыныр ыгошыжыныр, зэ-ригъээфэныр нахь тэрзэу сэ сшъхьэкIэ сэлтыгъ. Нычэпэ «шыгыныр тетэхыжы» пIоу-гы макъэр кызыдэбгъэуае-кIэ, гъунэгъухэри гүмэкI хэ-дзэх. Гунахы къэмыхъэу, рэ-хьатэу о иунагъокIэ а Юфыр

бгъэтэрэмэ нахь псап, дунаим ехыжыгъэр нэпсым ебгъэ-тхьалэным нахы. Уигупсэ цыфыр егъашIэм пшыгъу-пшэцтэп. УщIэлфэ сэдэкъэ фэт, ошIэмэ, дыухэ кыфэхэ, джа-ры тапэ итхэм кытаIорэр. Сэ къэсэшIэжы хьадэр унэм кырахымэ, джыназыр къэ-лапчъэм дэмыкIэу бзылгы-гъэхэр зэрIуамыгъахьэщты-гъэр. Хьадэр дахыхэмэ, лы-кIуатэхэти, кIэлъыплъэщты-гъэх, гыпхъэри гыштыгъ. Джы амдэз зыIыгъи, зымы-лыгъ бзылгыгъыи пчэгур аубы-ты, хулыфгыгъэхэр урамым тетынхэу мэху. Ар тэрзэп. Бзылгыфгъэр гумах, пчэгум илгъ хьадэм кIэрытыныр ичы-кIагъэп, ар хэткIи шэчыгъуае. Тинахыжъ Iушхэм къа-кIэ-ныгъэ хабзэхэр тэжугъэуху-мэх, тызфэжъугъэсакыжъ, не-пэ гукъау зилэм тытешъу-мэгъэгущыI. Зигупсэ цыф чIэ-зынагъэм нахь ыгу кьонэу хэта ащ къекIуалIэрэр? Арышъ, «гъыгъэп», «пчъагъэп» тIозэ ахэм ягугъу тшIымэ, гунахь кьэтэхы.

Тапэ итхэм уасэ афэтэжъу-гъэшIи, къалорэр тэжугъэгъэ-цакIи, тикъынхэр нахь зехъэ-гъошIу хуштыгъ, типсауныгъи нахь кызытэненэшт. Тхьэм хэти гукъау, кын кыферэмыыхы, тижьхэм ахэлъыгъэ шэн дахэ-хэр кьэтэжъугъэухумэх, тидин тырыжъугъэгъуаз.

ХЪАГЪУНДЭКЪО
Щамсэт.

Мамхыгъ.

ШЫШЪХЪЭИУМ (августым) инэмазшыгъо уахътэхэр

Мафэ-хэр	Сэбахъ нэмаз	Тыгъэр кызыкыо-кырэр	Щэджэ-гъо нэмаз	Ечэнд нэмаз	Ахъ-шам нэмаз	Джац нэмаз
1	4:18	5:58	13:49	17:27	20:49	22:38
2	4:21	5:59	13:49	17:27	20:48	22:36
3	4:23	6:00	13:49	17:27	20:47	22:34
4	4:25	6:01	13:48	17:26	20:46	22:32
5	4:27	6:02	13:48	17:26	20:45	22:30
6	4:29	6:03	13:48	17:26	20:44	22:28
7	4:30	6:04	13:48	17:25	20:43	22:26
8	4:31	6:05	13:48	17:25	20:41	22:24
9	4:32	6:07	13:48	17:25	20:40	22:22
10	4:34	6:09	13:48	17:24	20:38	22:20
11	4:35	6:11	13:48	17:24	20:36	22:18
12	4:37	6:12	13:48	17:24	20:34	22:16
13	4:38	6:13	13:48	17:23	20:32	22:14
14	4:40	6:15	13:48	17:23	20:31	22:12
15	4:41	6:16	13:48	17:22	20:29	22:10
16	4:43	6:18	13:48	17:22	20:28	22:08
17	4:44	6:20	13:47	17:21	20:26	22:06
18	4:46	6:22	13:47	17:20	20:24	22:04
19	4:47	6:24	13:47	17:19	20:23	22:02
20	4:49	6:25	13:47	17:18	20:21	22:00
21	4:50	6:27	13:47	17:17	20:19	21:58
22	4:52	6:28	13:47	17:16	20:18	21:56
23	4:53	6:28	13:47	17:15	20:16	21:53
24	4:55	6:29	13:47	17:14	20:15	21:51
25	4:57	6:30	13:46	17:13	20:12	21:49
26	4:58	6:31	13:46	17:12	20:10	21:47
27	5:00	6:33	13:46	17:11	20:09	21:45
28	5:01	6:36	13:46	17:10	20:07	21:42
29	5:03	6:37	13:46	17:09	20:05	21:39
30	5:04	6:38	13:46	17:08	20:03	21:36
31	5:05	6:38	13:46	17:07	20:02	21:34

НэкIмэзэ мазэм инэмазшыгъо уахътэхэр шъхьафэу кы-хэтыутыштыгъ.

ШакIомрэ пцэжъыяшэмрэ

ЮТЭЖЪ

Тыгъэм кыгъэцIыгузэ, мышъжыжъэу итгъоу хигъэкIызэ къохажы. ИкIэ-ухым кыздикIыгъэри кьэшIэгъуаеу ошъопшэ екъутэ-сэжъутэ горэм зыкыу-гъэбылгыхыи, къэмылэгъоужъэу кIо-дыжыгъэ. КъыкIэлгыкIошт мафэр ошIу хъунэу гугъэщтыгъэ пцэжыяшэу ащ ишъыпкыэу лыплъэщтыгъэм ыгу джэнджэш кыхыагъ; пшэ кьогъу хуэгъэ-мэ, кызэрэоештым ехыэрэхышэгъуай. Къэоештми, къэмыоештми кIошт, зы-тыригъэпсыхьэгъах. Коц гъэжтэгъэ хьаджыжыгъэм хэшIыкIыгъэ мамыс IэшIоу зряшэрэри, пцэжые Iупхъэри хьазырых, зи къэзыубытын шыIэп. «Ое ужым джаехэр мээкIох псыкIыIу-кIэ, шараныжхэм якIас коц мамысыр, — ыгукIэ зигъэрэхьатызэ зэриложыгъ, — кьэхъурэр тлэгъун. СишIупши мэгу-мытIымы зизгъэгъусэрэпышъ. ШэкIо-жыба, дунаим зымышэрыорэ тетэп, ду-дакыи, мээчэти, атакыи, джаехэри иш-хонч IэпыкIыхэрэп. ЗэкIэри хегъафэ. Ишхончыпэ кыпфимыуээнкIынкIэ Тхьэм елгъэу IэкIэлыгъуаешъ». Пцэ-кьэнтфишыр хьазыр, акIыхэр дэжы-еку уфэ-упцIэ кIыхьэшхох. Пчыпыджы-ныпэр угу къагъэкIэу, кьэнджалым хэ-шыкIыгъэ папцIэхэр пцэкьэнтф пакIэхэм пылгыкIыжыгъэхэу апиIъхьагъ. Пцэкьэнтфхэр пыджэным зэрэфэгъэп-сыгъэхэр кьэшIэгъоагъ.

ШупшыкIэ заджэрэ ишъхьэгъусэ ыш шэкIожыр иунагъокIэ кьулэджэ нэпкэ

дысым тесыгъ, пэшIорыгъэшъ мэ-кьэгъэу ишыкIэгъагъэп, сыд фэдэрэ уахъти ишхончи, ихыи, ежыри хьазы-рыгъэх, «НекIо!» пIомэ уухыгъагъэ. Чэ-щи, мафи зэхэдз зимыIэ емызшы-жыгъ. Пцэжыяшэмэ кышчыгъа-кIэрэ шылагъэп, исэнэхьаткIи, иуахътэ-кIи дишэщтыгъэ, зэтефэщтыгъэ шыпкы-эр ячэщ мычъый, мафэ-кIи сыхьатныкы-о чыер афикъуштыгъ. Ащ изэкъуагъэп, шэн зэтефэу ялэр мэкIагъэп, яшъып-къагъэкIи, ялыблэнагъэкIи, япсукIэкIи. Уахътэм ыуплэкIухи, ыпсыхьажы-хыи, блэгъэныгъэм хэкIыхи, зыныбджэгъу шыпкыэ хуужыгъагъэх. Хэт азыфа-гу ихьагъэкIи, зэшIуагъэкIодынхэ амы-лэкIынкIэу зэгурьлошхо ялагъ. ТIого-бзагохэри ауж икIыжыгъэхэу тхьэжъхэу псэуштыгъэхэми, пцэжыеешэныр, шэкIоныр чIадзыштыгъэп. ЧIадзыныя янэхэм къадалгыгъэр, зэрэчыехэрэм, псы зэрешъохэрэм фэдагъ. ГукIэгъу азыфагу илгъэу зэгурьлорэ ныбджэ-гъуитIур зэшIогъэкIодыгъоагъэх. Зэ-лэгъу къабзэхэу а зы илгъэсым кызэ-дэхъугъагъэх, мафэхэр зэкIэлъыкIохэу.

Джыри зы нэгъырэ ашыкIэщтыгъэ зэлэгъуитIум ныбжымыкIэ, ар зы ма-фэ-кIэ анахыжыгъыти, тхьамэтагъор ашIуиубыштыгъы, ишэнкIи адистэ-штыгъэп. АIорэри, ашIэрэри къапи-улаештыгъ, дысэу, дыджэу, кIэнэкIэ-лэныр ыпэу къапсалъэщтыгъ. Ишэни, ихабзи кIэкIыгъэ, модрэхэм аштахэ-

щтыгъэп. «Лгъэ кIако-кIэ» еджэщтыгъэх, адрэм бжыбжыкIаеу кьэбжыбжы-щтыгъ цIэтэдзэу фашIыгъэр ыгу рыхы-хьэу. Ишэн зэрэкIэкIым хигъахьощты-гъэп лы кIэкIым, гушIэм кьосэу ащкIэ ашIухэкIыжыштыгъ. Шупшы-мрэ махъулэмрэ якъарыу-кIи зэрагъэхы-рэ хьатэ шылагъэп, зэбэнхэмэ, нахы-бэрэмкIэ зэдэщIэагъэщтыгъэхэми, махъулэр мэкIэ дэдэу нахь хьоршэ-рыгъ, ар ешIэти, шIупшым кыфигъэ-гъуштыгъ, амал иIэу цэуIупIэ кышIы-щтыгъэп.

Коц мамысым мэ IэшIуеу кыпы-урэм кIэпэмыкIызэ пцэкьэнтф зэхэпхэ-гъишым апа-кIэхэр зы хуужыгъэу, гъучI пэпцIэ кIэлъыкIыгъэхэр зыпылгъ-хэр пчыпыджын папкIэу зыдиIыгъхэу, кIэшъуикIызэ пцэжыяшэм зырегъэхы. Къоджэ гъунэм зынэсым къэсакыгъ. Кыфэ-кыаигъэ лыжъ дыдж-псыджым иуни кьэлэгъуагъ. Мары ежыри шыгъ, ихьэжэ сэрэджи игъусэу, кызэрэнэсэу «щымыркIэ» хьэжэ гуихыр кыри-тIушчыгъ. Ащ фэхьазырэу ежэщтыгъэм «ипчыпыджын» дысэу пигъохыгъ, зы-зымышIэжъэу къачъэщтыгъэ хьахъу-рэлужыым ыжэ зэкIэкыгъэ гъучI пап-цIэхэр фитыгъуаджэу зыдаохэм, пцIэ-у-кIаеу кIилэгъыгъ ыкIэ дэупкIагъэу. Ипцэ-кьэнтф цунтхэни ащ щигухыгъ. Бэрэ кьэзытIупшыштыгъэ жьалымэ-жыри хэгъум-тIымыкIэ дэхьажыгъ. Пцэжыешэ хьоршэрыр хэшъуикIызэ

шIупшым икьэлэпчъэIу зынэсым, «Жъыу!» ыIуи джагъэ. Ипальмэкърэ ишхончырэ хьазыри, илэдэжъхэу кыкIи зэдэлгъэбакъохэмэ, зэрэгъэщхыхэзэ япшыпIэ фауээнкIыгъ.

— Махъулэр, сигъунэгъум шIэ-пхьаджэ горэ епшIагъэкIэ сенэгъе. Ихьэжэ лгъэшэу кьэбгъэтхьаусыхагъэу зэхэсхыгъ.

— Ипцэ-кьэнтф цунтхэни ащ шиу-хыгъэн фай. Икъунба шылэ Iуданэу сшIузэпитхыгъэри, зыхуэгъэ шэйтэн цылыфым едэлэуэ!

— Ифэшъуашэу епшIагъэм, Тхьэ сы-мыджэгу, — зэхихыгъэхэм агъэрэзагъэу кыпидзэжыгъэ шэкIожыым.

— Бэу кыхьэудзынэу ары, дэгъоу мафэр едгъэжыагъ, Тхьэм ыIомэ!

— Ори ащ нахыбэ кьэуушэкIунэу ары!

— Кьэхъурэр тлэгъун, Тхьэм тигъэ-псаумэ, — кыриложыи, еужырэ шхон-чыр ытамэу шьофым ихьагъ.

— Щэдэжгъуашхэм зыщымыгъэгъу-пшэу чылэм къекIолIэжэ, пшыпхъу усигъусэ хумэ чэт кьэ-гъа-жъэ-шъ, ухэ-сынышъ, — кIэлъыложынкIэу игъо ифагъ.

— Хьэшъоапхъуи тхьакIумкIыхэ-ныкыо кыгъэжыагъ, — кызэрило-кIыжыгъэ шэкIо зэндэшхоми.

КЪАТ Теуцожъ.

(Джыри кыкIэлгыкIошт).

ХэмыкІокІэжъын

Тамыгъэ папкІэу тилэхуэ, адыгэ лъэпкъым фэлэжъагъэхэм тарэгущо. Ахэм ялофшІэклагъэр, къатыгъэ щысэшлукхэр непэ тигъэсептхыдэх, титарихъ нэкІубгъох. СигущыІэ къыщесэгъажъэ еджэгъэ-гъэсэгъашхоу, шІэныгъэлэжъ-лингвистэу, кІэлэегъэджэ инэу Іэшхъэмэфэ Даудэрэ тхакІоу КІэрэщэ Темботрэ яныбджэгъуныгъэ зэрэиныгъэм, щІэфэхэ зэрэзэфшыпкъагъэхэм. ЗгъэшІэгъэ илъэс байхэм ахэм сэфтхэн амал къысатыгъ. Іэшхъэмафэмрэ КІэращэмрэ шІэныгъэ гъогуи зэдэтетыгъэх. «Емыджагъэр нэшъу», — Іэшхъэмафэм ыуи, гъэсэныгъэм «ипсыхъо» лъэмыдж тырилхъагъ, ныдэльфыбзэм гъашІэ ритыгъ. МышІэныгъэр гъэкІодыгъэным ебэныгъэмэ, ащкІэ Іофышхо зышІагъэмэ ар ащыщ. Ихъарыфылгъэу зэхигъэуцуагъэмкІэ лъэпкъыр шІэныгъэм, гъэсэныгъэм афэкІуагъ, культурэ хэлъу псэугъэ, лэжъагъэ. Бзэр щІэфэ лъэпкъыр зэрэщыІэщтыр иІофшІагъэхэмкІэ кІыгъэтхыгъ. 1938-рэ илъэсым къыщегъэжъагъэу непи тызэрытхэрэ тхыбзэр Іэшхъэмафэмрэ Яковлевырэ зэдызэхагъэуцуагъэр ары.

Апэрэ дунэе заор къежъэным ыпэ Іэшхъэмафэм, КІэращэм, Хъаткъом яеджэн Хъатыгъужыкыое къоджэ еджапІэм шырагъэжъагъэ.

— ЗэкІэмэ анахъ мэхъанэ зилагъэр апэрэ егъэжъэгъур ары, — къыІотэжъыщтыгъ Тембот. — ЕджапІэм чІэлъыгъэ программэр джырэ советскэ еджапІэхэм агъэфедэрэм фэдагъ. Хысапъри, географіери, естествознаниери зэдгъашІэщтыгъэх. ЗэкІэмэ анахъ мэхъанэ тэркІэ зилагъэр ныдэльфыбзэм тызэрэрагъаджэщтыгъэр ары. Тхыльгъэу тызэрэджэхэр Казань къырахыгъэхуэ нэгъойбзэкІэ тхыгъагъэх. Ащ къыхэкІэу нэгъойбзэри зэдгъашІэщтыгъэх. Адыгабзэм изэгъэшІэнкІэ тызэрэджэщт тхыльхэр адыгабзэкІэ тхыгъэу шылагъэхэп. А апэрэ еджэгъу уахътэм мэхъанэ ритэу Тембот ыІоштыгъ: «Мы лъэхъаныр ары апэдэдэ лъэпкъ литературэм — прозэм, поэзиэм, адыгэбзэ шІэныгъэм кІэщакІо афэхуштыгъэр зыщызІу-кІэгагъэхэр».

Тембот етхы: «Мыщ дэжъыр ары ныбджэгъуныгъэ пытхэ, творческэ байныгъэ хэлъу, зыфэдэ къэмыхъугъэ шыпкъагъэр зэдэтиуе, зэпэдгъохуэ, тызэкІэрыпчын умылъэкІынэу зыщытыгъэр».

Социалистическэ революционер зытекІогъэ уж мыхэм яеджэн Екатеринодар (Краснодар) щыпадзжыгъ. 1922-рэ илъэсым Краснодар

дэт политехническэ институтым Тембот чІэхъагъ. ІофшІэными, тхэными заритыгъ. КъэІогъэн фаер творчествэмкІэ ныбджэгъубэ иІэ зэрэхъугъэр ары. Іэшхъэмэфэ Даудэрэ ежъыррэ учебникхэр атхых, зэдзэкІын Іофыри агъэцакІэ.

1934-рэ илъэсым Тембот ышыпхуэ нахыжъэу пшгъэщэжъыитІу зиІэу шызабэу къэнагъэр Краснодар ыщэжыгъагъ. Уни къыратыгъ, иунэгъо шылакІи зыпкъ иуцуагъ. Тембот иунэ апэрэ этажыгъ. Даудэ ащ ышхъагъыгъ, мы унэ дэдэм шыпсэуштыгъ. Писателэу Лъэустэн Юсыф етхы: «Сэ ахэм бэрэ сахахъэщтыгъ. Анахъ ныбджэгъу гупцІанэу Тембот илагъэр Дауд ыкІи ар унэгъо хапчъэу, зы джэмышхым дишхыкІэу зыфалорэм фэдэу щытыгъ». КІэращэм иунэ цІыф кІоплагъ, литературэ клубым фэдэу щызІу-кІэщтыгъэх. Тембот ышхъэкІэ зэрэтхэрэм имызакъоу, писатель ныбжыкІэхэр къыхэгъэщыгъэнхэмкІэ ыкІи ахэр плугъэнхэмкІэ шІуагъэ пылъу бэ ышІагъэр. «Лъэустэн Юсыф, Еутых Аскэр, Жэнэ Къырымызэ творчествэмкІэ зэрэригъэуцуагъэхэмкІэ джары зыкІыфэразэхэр», — ыІоштыгъ писателэу Кэстэнэ Дмитрий.

1941-рэ илъэсым Хэгъэгу заоу къежъагъэм адыгэ тхакІохэм яІофшІэн зэпигъэу-гъагъ. Тембот Мыекъуапэ къыбгынэн фаеу хъугъэ. Нэмыщхэм станицэу Джаджэ аштагъ. Іэшхъэтетхэм яунагъохэр акІыгъухуэ ашхъэрахыжъэагъ. Мэзым партизанхуэ тхыжажыгъэх. Гъэретынчъэу, амалынчъэу Іэшхъэмафэмрэ КІэращэмрэ «къурмэныпхъэу» къыдэнагъэх.

Іэшхъэмафэр пыир къызэкІурэ чІыпІэм къызэрэданэрэр лыузышхо зэрэшыхурэр къыхэхуэ Тембот етхы: «СыкІуагъ иунэ. Іофыр зытетыр есІуагъ, къыздыдэкІынэу сельгъу. ШІэм зыкыыхы-ІэтыкІыгъ. Ащ нахъ ыкІуагъэ къыхыгъэп».

«Хъау сэ сыздэкІошъуни сызфэкІони шыІэп, тІури зы, сылІэщтышъ, сылІэщт», — ыІуагъ. «Тыгъухэр зэхъагъэу тызэбгъодэкІыжыгъ», — къыщелэ тхъапэм Тембот.

Адыгэ культурэр зыпкъ игъэуцогъэнымкІэ Іофышхо зышІэгъэ шІэныгъэлэжъ иныр дунаим ехыжыщтыгъэ.

НыбджэгъушІу хъалэлым игугъу ышыныр щІэфэ Тембот щыгъупшагъэп. ЯзэхэтыкІэ-зэфыщытыкІагъэм, ягупшысэкІагъэ-ясэмэркъэу шыкІагъэхэм бэрэ къафигъэ-зэжыщтыгъ. Зэпкъыгъо-лэгъугъэх, агукІэ зегурыІохуэ, зэакыІлэгъугъэх. Ныбджэ-

Д. Іэшхъэмафр, Т. КІэращэр, Ю. НэмытІэкъор; (сэмэгумкІэ укыикІэу).

гъубэ зериІэмкІэ Тембот лъэшэу насыпышІоу зилъытэжыщтыгъэ.

«Іэшхъэмафэм иІуагъэу» ыІозэ зэп-тІоп зыгорэхэр къыІуагъэу зэрэзэхсхыгъэр.

«Тучанхэм ачІэхъаныр Даудэ инэрыгъыгъ, ащкІэ тызэдиштэщтыгъэ. Зыгорэм ынэ тедыгъэ зысІошІырэм згъэунэфыщтыгъ, сэри сшыпхуэ исабиймэ ІэнэкІэу сахъа-жыныр сикІэсагъэп, — къыІуагъэщтыгъ Тембот — Джыбэм илъ шыІэмэ дгъакІоти, тыкычІэкІыжыщтыгъ. Іэшхъэмафэм тучан чІэтыным гуахъо хигъуатэу, ыІитІу ыкІыбкІэ цагъэу, къызэкІа-кІомэ-зэкІэ-кІожэу щытыщтыгъэ, — ыгу бэрэ къэкІыжыщтыгъэ. — ТІэкІу сыдэхъашхыщтыгъэ сыкІэнакІэу. Ежъ «Сы, уихъэ баджэ ыубытыгъа?» — къысиІоштыгъэ сызфэщхырэр къыгурымыІуагъэу. Ау зыгорэ къымыщфэу къычІэкІыжыщтыгъэп».

Іэшхъэмэфэ Даудэрэ Темботрэ ныбджэгъу дэдэу ялагъэр Джамбэчые щыщэу ХъэтІэнэ Хъабдулмалыч. ХъэтІэнэ ефэндым икІалэ сэнаушгъэу хэлъым, бзэр дэгъоу зэришІэрэм Тембот уасэ ари-тыщтыгъ. Ащ ишхъэгъусэу Айщэти еджэгъэ-гъэсагъэу, адыгабзэмкІэ апэрэ кІэлэгъаджэу адыгэ педучилищым ныбжыкІэхэр шыригъаджэщтыгъэх. ХъэтІэнэ хэм яунагъо хэбзэ-унэшъо зэхэтыкІэу ильыгъэр зышІэрэ цІыфыбэмэ щысэу ялагъ. «ХъэтІэнэ къыІуагъ» аІоу, тхакІохэм игугъу дахэкІэ ашыщтыгъэ. Заом ыпэкІэ хабзэ афэхъугъэ Тембот иунэ адыгэ тхакІохэм

ащыщхэр щызІу-кІэщтыгъэх. ХъэтІэнэ зэшхъэгъусэхэм гъэсэныгъэ-пІуныгъэмкІэ лъэпкъым фашІагъэр бэдэд. Ахэр апэрэ егъэджэкІо инхуэ, адыгэ хабзэр изыдыкІыгъэхуэ пІы-тэхэ хъушт цІыф шІэгъуагъэх.

1934-рэ илъэсым Краснодар къырахыжы, Адыгэ хэкур Мыекъуапэ къызахыжыым, ХъэтІэнэ Абдулэ Адыгэ хэкум бзэшІэныгъэмкІэ Іоф щышІагъ. «Адыгабзэм изэхэф гушы-Іалъ» зыфиІоу къыдэкІыгъэм ар иавтор.

Іэшхъэмафэми, Темботи, нэмыкІхэми ХъэтІэнэр агъэна-хыжъэу, адыгэ нахыжыым къариІорэ шыІэми пыІухъэ фамышІэу, шхъа-кІо зэрэхэ-мылгыр къагурыІоу зэфэхыа-гъэх.

«КІэращэр, сыдэу ухъакъ-мэкъа, Іусэп е шхынэп къэпхырэ ныбгъухэр», — макІэу къегъыищтыгъ. Ащыгъум Тембот шэкІоным пылгыгъ. Ныбджэгъу гушыІэм гуао зэрэхэ-мылгыр ышІэщтыгъ.

Тембот янэжъэу Мэзагъо «Си Хъарэхуэ» къызэрэджэщтыгъэр. ХъэтІэнэми икІэ-сагъ янэжъ гупсэ Тембот ыгу къыгъэкІыжъэу цІэтэдзэр къыриІоныр. Ащ гуфэбэныгъэу яІэр нахъ ыгъэлъэшыщтыгъ.

«Хъарэхуэ къэжъугъотыжъ», — ыІоти сянэжъ кІалэхэр къыслыгъа-кІоштыгъэх, — къыІожыщтыгъ Тембот гу-къэкІыжъхэм ахэтэу. — ХъатІэнэми ицІэтэдзэм ащыщыгъ «мэджынун» гушыІэр, бэрэ ар зериІоштыгъэр Іэшхъэма-фэр ары. Хъаажыым «шхъэ-убатэкІэ» еджэщтыгъэ. (Сэри къызэхэсхыжыгъ).

Тембот къыІотэжъыщты-

гъэр ХъатІэнэр хэкуоном Іэшхъэтет зэрэфашыгъагъэр ары. «Сыныбджэгъумэ макъэ язгъэІугъ ащкІэ. ТызІу-кІэ-нышъ ыдэжъ тыкІонэу, ишхъ-эгъусэу Айщэт зыкъедгъэгъэ-тхъэн ушхъагъу анахъэу ти-Іагъэр. Ары тызэрэзекІуагъэ-ри. КІымэфэ лыгъу-лыст. Щагоу тыдэхъагъэм ХъатІ-нэр дэт «уаргу» ыІоу пхъэ екъутэшъ. ЕмыкІушхо фэт-лэгъурэм фэдэу, тІэхэр ты-натІэ ІутІхъэхэзэ, ХъатІэнэр, унаркомпросэу пшІэрэр ху-на, пхъэ окъутэшъ удэт! — етІуагъ.

— А, хъакъ-мэкъ, — къы-тэмылгъэу, ышхъыи къымы-Іэтэу, — сегодня — нарком-прос, завтра — катись! Шъу-дэкІуай адэ! — къытиІуагъ. Ежъыри кІэкІэу тауж къы-рыкІожыи, щхызэ унэм къы-хъажыгъ.

ЦІыфым ышхъэ къыры-кІоштыр ынатІэ итхагъ зэра-Іоу, хэт ышІагъа мы зигугъу къэсшырэ цІыфышхохэм яшы-Іэныгъэ сыкытегушыІэн амал сийнэу.

Зэо лъэхъаным зиеджэн зэ-пыугъэ ныбжыкІэмэ яеджэн лъагъэкІотэным пае техникум-хэри, кІэлэгъэджэ институты-ри къызІуахыжыгъагъ. Ар 1944-рэ илъэсыр ары. Нэмыщ-хэр хэкум зырафыжъхэм, Мые-къуапэ тыкъацагъ тыщеджэ-нэу — сэри, пшгъэшъэ заули, зы кІалэ тхэтэу. А лъэхъаным адыгэ хъакІэщ Мыекъуапэ дэ-тыгъэп. Къалэм къыдахъэхэрэр Дом-колхозныкым къыщыу-цущтыгъэх, урамэу Советскэм тетыгъ. А цагушхом шыку зэкІэтхэр дызыгъэх. Тэри кукІэ тыкъацагъ. Сигъусэ Къанэкъо

ЦЫФ ЦЭРЫПОХЭР

ЛЪЭУЖ КЪАГЪЭНАГЪ

Т. Клерашер, А. Хьатланэр, Д. Ишхьэмафэр.

пшъашгэм янэрэ Нэмытэкъо Юсыф ишхьэгъусэ Любэрэ зшыпхьух. Сипшэгъэгъусэу янэшыпхьум дэжь клорэм сырэгъусэу сэри Нэмытэкъохэм адэжь ськьуагъ. А лъэхъаным ахэр урамэу Жуковскэм тесыгъэх. Тикъоджэ бзылфьгъэ дахэр кытфэчэфэу кытпэгъоклыгъ, ар непи сшыгъу-пшэрэп. Згъэшлэгъуагъэр исабый нэбгыришмэ урысыбзэккэ зэрадэгущыдэрэр ары. Тэри кытылуагъ, «Юсыф Кадыровичыри шлэху кьэкложьышт» ылуи (пшым ыцли кьею). Зэрэтшлэшыгъэр кьэкложьыштми адыгабзэ ымышлэу ары, ау сыхэукъуагъ. Лшы лъэпэ-лъэгэ нэгущлор кыхъажьыгъ. Кытшэгущлуклы. «Люб, — (ары ишхьэгъусэ ыцлагъэр) пшыпхьухэр кьэкьуагъэх арыба? — кьеупчы. — Неклох, — ылуи институтым тычишагъ. Ар сэ къухьэм фэдэу инэу, дахэу кысшыгъу. Ккэлэ псынклэ одэу Брантлэ Шэбанэ кытпэгъоклыгъ, «марых», — ылуи тырити, ежь гукыжыгъ. Пчъэм пэмычыжэу столым клэрысыгъэ урыс пшъэшгэ дахэм тыришлэгъ. Ар секретарыгъ. Спсыкэу кыштагъэм сыхитхагъ. Ащ ыцлагъэр Нин. Шэбанэ шхьэгъусэу фэху-гъэр ары. Ежь Шэбанэ студентыгъ, клэлэ гъэсагъэу, опсэфэ лъэпкь гъэсэнныгъэм фэлэжъагъ. Ар сэ шуклэ сыгу кэккыжы. Шылэжхьэп, Тхьэм джэнэт кьарет. Нэмытэкъоми Ишхьэмафэми сырагъэджагъ. Ягугъу кьэсшынымклэ ащ амал кыситэу сэлтытэ. Ахэр Идэбышхо зыхэлъыгъэ интеллигентныгъэх.

Ишхьэмафэм ипредмет

кьинэу, гурылогъуаеу шытыгъэми, илекции уемыдэлун плэкыштыгъэп, джарэу гъэшлэгъонэу ыгъэпсыштыгъ. Хьыж-пшыжыгъэ хэмылэу, тыжэ шлэныгъэр кыдилъхьаштым фэдэу, фэмбэу зэхэугу-фыкыгъэу кылуатэштыгъ. Шьабэу, теубытэгъэ иныр кыхэщэу, аудиториум кычла-хьэщтыгъ. Ишхьэмафэр институтым иапэрэ этаж шыпсэуштыгъ. Сыдыгъуи зэккэуп-клагъэу, зэгъафэгъэу, зэккэужэу шытыгъ. Костюм шхьонтлэ-члапцэу кусашьор кызхэщы-рэм джэнэ фыжыыр члэлыгъ, ащ шырыкъум диштэрэ галстукур зэблихъуэ кыдилъхьэщтыгъ. Шьо папкэ лужьур столым кытырильхьэти, ащ дэмыплэу рядым дахьэзэ кылуатэштыгъэ, блэкыгъэ лекцием кышырыгъэжъэжы-зэ, ар тыгу кыгъэккыжы-зэ, нэмыкыр кылуатэштыгъ, тытхэнэу тызэрэдэхьурэм лъыплэщтыгъэ.

Ишхьэмафэ Даудэ Виталий ыцлэу клэлэ зэрилагъэм бэдэдэ шымыгуаэми, Клерашэмклэ ар шъэфыгъэп. (Картым еплъ)

1944 — 1945-рэ илээсхэм

Ишхьэмафэм ригъэджагъэхэм

ащыштыгъ Клерашэ Зэйнаби.

Лекции зэпыгуом кысэлэгъ-лугъ: «Зуз, Ишхьэмафэм дэжь

кыздэаку».

Зыдэккэуштыр чыжъэккэаеу

гъусэ фаештын шлэшыгъ, ау

сыхэукъуагъ. Институтым ты-

члэкли урамэу Советскэмклэ

гъэзэгъапчэр гутхыгъ, И-

шхьэмафэр зышыпсэурэ унэм

зэнккэбзэу тыхьагъ. Зэйнаб

иапэрэ ихьэгъоу зэрэщымы-

тыр шлэгъоягъэп. Унэм итыгъэ

бзылфыгъэм клэрыхьы дэгъу-

шылагъ. Ар Ишхьэмафэм кылофитэгъагъ, тхыль горэ кыритыгъ. «Мыр Даудэ ышыпхьу», — Зэйнаб кысылуагъ. Шьэожьы нэщх-гушхэу шысыгъэр кысылчалли, «Виталик, тиклэлэгъаджэ иккэл», — ылуи сиклэлэгъуагъ. Ащ ыуж Лабэ псыбэ дэчыгъ. Тембот иунэу мы картыр ислэгъуагъ.

Ишхьэмафэ Даудэ иккэлэу Виталий.

Картым тетхагъ 1951-рэ илээсэлошъ. Мыщ писъмэу кыгу-гъэр Тембот иархив хэлъын-кли хьун. Ишхьэмафэм иккэлэу Виталий Тембот ышлэу, кыпэблагъэу зэрэщытыгъэм а зэккэ ишыхьат. Гъэзетеджэмэ язгъашлэмэ сшлэи-гъу статья-мклэ сыкызытегушылэхэрэм яныбжыккэгуом зэдырлэгъэ ныбджэгъуныгъэ-зэпэблагъа-гъэм сызэрэхэмытыгъэр. Ишхьэмафэм, Хьатланэм, Клерашэм, Нэмытэкъом афэгъэ-хыгъэ гукъэккыжхэм лъапсэу

анахь ялэр, ахэм тиунэ зэлу-ккэгъу-зэдэгущылэгъухэу шы-рлялагъэхэр, кьэбархэу кьалуа-тштыгъэхэр ары.

Ишхьэмафэ Даудэ бзэм-клэ шлэныгъэ куу зэригъэгъо-тыгъэ. Ныбжыккэхэм гъэ-сэныгъэ-шлэныгъэ зыщыз-рагъэгъотыгъэр анахьэу Тби-лиси иккэралыгъо универ-ситет ары. 1946-рэ илээ-сым а гъогум апэу тыхьагъэр Клерашэ Зэйнаб. Грузинхэм адыгэхэм кьафашлагъэр ежь ышхьэккэ, Темботи зыкли ащыгушпшагъэп. Зылашлэрэ грузин академикышхоу А. С. Чикобавэ анахь нэлосэ бла-гъэу илагъэмэ ащыштыгъ. А блэгъэныгъэр кызшежъагъэр 1934-рэ илээсым тхаклохэм яапэрэ зэфэсэу Москва шы-лагъэр ары. Ащ нэлосабэу цигъотыгъэмэ ащыщ грузин литераторхэри, нэмыккэ гъэ-сагъэхэри.

Уахътэу тешлагъэм а ныб-джэгъуныгъэр ымыгъэжъасэу ахэр зэфатхэщтыгъэх. Москва шызэлуккэхэуи кыхэккыгъ. Ахэм сашыгуаэ.

1942-рэ илээсым нэмыщхэм Адыгэ хэкур заштэм Клерашэм ышхьэ кьалэм дихын фаеу хьуагъэ. Тбилиси ары уцуплэ фэху-гъэри. Ащ шы-гъотыгъэх кьэзышлэхэрэр, нэ-лосэныгъэ-блэгъэныгъэу яла-гъэр агу кыгъэккэжыгъ. Зэо ужым академикэу А. С. Чикобавэ ыцлэ зыхьырэ универ-ситетым адыгэхэм ащ гъогур ащыфызэлуйхыгъ. Кьасломэ сшлэи-гъоу адыгэ-грузин зэ-фшытыккэхэр а зэккэ нахь зэрагъэлэшыгъэр ары.

Еджэгъэ-гъэсагъэу, клэлэ-егъаджэу Ишхьэмафэ Дау-

дэ бзэшлэныгъэм илэгъо-хэщ. Ащ наукэм хильхьэгъэ чылап-хьэр шхьэлъагъэ. Ныдэль-фыбзэм изэхэфын, ар зыгъэ-кьэбзэн зыпшгъэ ифэрэ шлэ-ныгъэлэжхьэр шылэхэ хьу-гъэ. Ахэм бзэр кызэтенэ-нымклэ, литературабзэ шылэ хьунымклэ логъыбэ ашлагъ: зэхэфын-зэгъэпшэнхэр, гу-пшысэнхэр, научнэ тхыгъэ-хэр, тхылхэр кьыдэгъэккы-гъэнхэр.

Тиньдэльфыбзэккэ теджэ, тэтхэ, ар джырэ уахътэм кьэ-ралыгъуабзэу тил. Ащ фэдиз шлэныгъэм егъэжъаплэ афэ-зышлыгъэр, бзэмклэ научнэ логъшлэгъэшхохэр зилэр лэ-шхьэмафэр ары.

Гъэзетеджэхэм ситхыгъэ гурылогъошлэ афэхъуным пае мы кьэслагъэмклэ, сурэ-тым ерэплъых. Ишхьэма-фэр, Клерашэр, Хьатланэр, Нэмытэкъор арых гъэсэн-ныгъэм илэгъо-хэщхэу, хэбза-ккэм дырагъаштэзэ кульгу-рэм шылэжъагъэхэр. Лъэпкь гупшысэ ялэу, «Зы адыгэ емы-джагъэ шэрэм!» — алогэ псэу-гъэх. Краснодар дэт пе-динститутым и Адыгэ кьута-мэу кызылуахыгъэм литера-турэмклэ, бзэмклэ ныбжы-ккэхэр шырагъаджэагъэх. Кьы-зэрэслагъэу, Ишхьэмафэ-ми, Клерашэм, Нэмытэкъо-ми доцентыцлэр ащ кьащы-ратыгъагъ. Ыужыккэ яшлэ-ныгъэ хагъэхьонэу Моск-ва агъаклох. Ишхьэмафэр НИИ-м иаспирантыгъ. Ар зы-мылэгытэрэ, зымышлэрэ Кав-каз шьолъырым исыгъэп. Тембот промышленнэ инсти-тутым члэхъанэу агъакло ыкли кьеухы дэгъоу. Хьатланэри, Нэмытэкъо Юсыфи Москва кызырэгъотыгъэх. Тембот зи-гу-гъу кышыштыгъэ адыгэ обществу «Землячествэккэ» заджэщтыгъэхэр зэрэщылагъэр ащ кыуегъашлэ. Москва а лъэхъаным шеджэщтыгъэ адыгэ клэлэхэр арых ар зэхэ-зыщэгъагъэр. Нэмытэкъом епхыгъэу гукъэккыжэ сэмэр-кэу горэм игугъу Тембот кышыштыгъагъ. Ащ кыуегъа-шлэ ахэр зы студент общежи-тием зэрысыгъэхэр.

Тембот кылотэжыштыгъ: «стипендиэу кытатырэр зы-фэмыхъоу зэккэми апэ зу-хыштыгъэр Юсыф арыгъэ. Ар тэ зыдатшлэккэ, тыдхьа-щхызы, «кьэблагъ, Юсыф» етлоштыгъэ. Ыужым хэти кышлэклэнагъэ шылэмэ зэхэт-лэхъажэу тыублэгъагъэ. Нэмытэкъо Юсыф цыф хьа-лэлэу, лы бэрэчтэу шытыгъ», — ылоштыгъ Тембот.

Ахэм ныбджэгъуныгъэу зэдырлагъэр зэрэиныгъэр ыкли зэрэпытагъэр сэ зэрэс-лэккэу кыслотыккыгъ. Дунэе нэфым ежхьэр ехыжыгъэ-хэми, логъэу ашлагъэр, зы-фэдэгъэ цыфхэр «агуагъ-ашлагъ» алогэ лъэпктым кы-хэнагъэх.

КЛЕРАШЭ Зуз.

Гуманитар ушэтынхэмкIэ Адыгэ республикэ институтым идиректор игуадзэу, филологии шIэныгъэхэмкIэ докторэу, профессорэу, АР-м и Къэралыгъо шIухъафтын кызыфагъэшъошагъэу, УФ-м шIэныгъэхэмкIэ изаслуженнэ IофышIэшхоу, Урысыем итхаклохэм я Союз хэтэу Мамый Руслъан экстремизмэм пэуцужыгъэным еплъыкIэу фырилэм кытегушыIэнэу телъэлугъ. Лъэхъаным кыпкырыкIырэ Iофыгъохэр кыдилъытэхээ, шIэныгъэлэжыым изэфэхысыжыхэр зэригъэпсыгъэхэр тшIогъэшIэгъон.

— Цыфхэр зыгъэгумэ-кIырэ экстремизмэм утегушыIэныр Iоф кызырыкIоп, — еIо Мамый Руслъанэ. — Сэ кызырэгъурыIорэмкIэ, экстремизмэр — цыф куп-

рэр нэмыкIэу гъэпсыгъэн фае. Дэгъумрэ дэимрэ, гукIэгъумрэ жIалымыгъэмрэр зэрэзетекIыхэрэм, фэ-шъхъафхэм тэрэзэу уасэ афашIын альэкIэу псэунхэ фае. Цыфыр зэрэбгъэлъэ-пIэшт шIыкIэм мэхъэнэ

пIэхэм къашебгъэжынышъ, еджапIэхэм ачIэхсэм анэ-сыжэу экстремистхэм заштыуэхумэн зэрэфаер. Ар непэ икыоу загуритымыгъалоIэ лъэпкъ хабзэу шыIэри кызымыдзэу ежыфаер пхырищыным пылъ цыфхэр къэкIошт илээсхэм тилэштых. Сэ хэкли-пIэу слъэгъурэр зы: егъэджэн-пIуныгъэ Iофыр икIэ-рыкIэ шыпкызу гъэпсыжыгъэн фае.

— **Тызыщыпсэурэ уахтэм ба илэжыэр?**

— Уахтэмрэ цыфымрэ зэпычыгъэх. Совет хабзэр аубы, тарихым инэкIубгъохэр шыбзэм кIагъэкIых. ШыкIагъэ иIагъэми, уихэгъэгу шIу плъэгъуным, уилъэпкъ уфэшъып-

кIуон плъэкIышт. ЛъэпсэгъэкIод зау пачыхъэгъум илэхъан тилъэпкъ кырашIылIагъагъэр зэрэшыIагъэр дунаим кышаушы-хъатыгъ. Дзэм хэтыгъэхэм, шIэныгъэлэжыхэм, нэмыкIхэм кыатхыжыгъ. Миллион пчъагъэкIэ алъытэщтыгъэ адыгэ лъэпкъыр мини 100-м кхъхоу ичIыгу щэпсэу. Хэгъэгу 50-м нахыбэмэ тилъэпкъэгъухэр арытэкъуагъэх, яхэку егъэзыгъэкIэ кIэрычыгъэ хъугъэх.

Ары шъхъае, ащ фэдэ лъыгъэчъэ зао шымыIагъэу иIозэ, шыпкыэр чIи-укъошэным, чIиушъэфэным пылъ «тхакIохэр» — Епифанцевым фэдэхэр шыIэх. Аужырэм заор адыгэмэ кырагъэжыгъагъэу ало.

Уемыжжэу упэуцуныр нахь тэрэз

хэр, лъэпкъхэр зыгорэхэм арымыразэхэу, къарыкIуагъэм е непэ шыIакIэу яIэм ыгъэгумэкIыхэу, зыгорэмэ акIэхъопсыхэу, ау зыфаехэр хэбзэнчъэу е хабзэу шыIэм дештэми демыштэми пымылхэу, шIокIыпIэ ямыIэу ашIонгъор кыдахын фаеу алъытэ зыхъукIэ ары. Экстремизмэм шыIэныгъэм илэныкыо зэфэшъхъафхэмкIэ укъекIолIэн, утегушыIэн плъэкIышт.

— **Руслъан, Къыблэ шIолъырым, Темыр Кавказым ащыIорэ зIукIэмэ уахэлэжы, плъэгъурэр макIэн. Зэгъэпшэнхэр зыпшIы-хэкIэ сыда анахъэу къахбгъэжырэр, узыгъэгумэкIырэр?**

— УпчIэ кIынкIэ зэдэгъушыIэгъур едгъэжыагъ. Зыфаер ышъхъэ риубытагъэу цыфыр игухэлхэм зэрафакIорэр кызыдэплъытэкIэ, Iофым кIэу-хэу фэхъуштым уегъэгумэкIы — лъэпкъхэр зэфигъэблныгъэ ылъэкIышт. Iашэр ештэшъ, мыхъо-мышIагъэхэр зэрихъэхэу еублэ.

— **Ышъхъэ фэгупшысээ, хэбзэнчъэу мээекIо. Ащ фэдэ цыфыр зымы шъхъасы-жырэр пIоми хъушт. Общественнэ, къэралыгъомкIи цыф шынагъо мэхъуба?**

— Ащ Iофыр зынэсыкIэ гукIэгъу, цыфыгъ зыфэпIоштхэм апылгыжыкIэп. НэмыкI лъэпкъхэм кымыкIушгъи е бырсыр ахилъхъащтми ягупшысэрэп. Цыф шынагъо хъугъэм зэрар нэмыкI кып-фихыхэтэп.

— **Ащ фэдэ цыфым тыпэуцуным фэшI анахъэу тынаIэ зытедгъэтын фаем уегупшысэу уахтэм кыхэкIыба?**

— Рэхъат кызоымы-тырэм уемыгупшысэп плъэкIыштми сшIэрэп. ЗэкIэми апэу кIэлэцIыкIу Iыгъыплэхэм къашебгъэ-жынышъ, апшъэрэ еджапIэмэ анэсыжыу пIуныгъэ Iофэу ащызэрахъэ-

ин иI. Тэрэзэу умыгъэсэгъэ цыфыр кыоблэштэп, товарым фэдэу зыгорэхэм уаришэн ылъэкIышт. Къыпшъхъасыштэп.

Темыр Кавказымрэ уахтэмрэ

— **УилофшIэн елгы-тыгъэу узыхэлэжырэ зIукIэхэм къафэдгъэ-зэжы сшIонгъу. Уахтэм епхыгъэ зэгъэп-шэнхэр ошIыхъба?**

— Дагъыстан, Абхъазым, Къэбартэе-Бэлъкъарым, нэмыкIхэм ащытлээгъурэмэ тагъэгумэ-кIы. Телевидением, радио-м кыбэтынхэм тяджэу, гъэзетхэм тяджэ. Дунаир къутэжыгъэу, лъыпсыр шагъэчъагъэу къэбархэр кIаIопшых. УахъхъанкIэ шынагъоу, Дагъыстан укIо мыхъуштэу кытаIокIэуи кыхэкIыгъ. Ащ пае къэ-сымыгъанэу Абхъазым, Дагъыстан, фэшъхъаф чы-пIэхэми сачылагъ. Зэгъэ-пшэнхэр зыкIэсшIыхэрэр неушрэ мафэр зыфэдэ-штыр зэзгъашIэ сшIонгъошъ ары. Куохъаушхоу СМИ-хэм кIаIэтырэм сы-рихылыIэу кыхэкIыгъэп.

— **Тисэнэхъат рылэжырэ журналист-хэм къэбарыр тэрэзэу кIамыIопцэу, хъугъэ-шIагъэм «кIагъэстэу» олгыта?**

— ЗэкIэри зэфэзгъадэрэп, ау журналистхэм хъэ-рамыгъэ «дашхэу» кы-хэкIы. ШыIэныгъэр къа-гъэбыжыутэ загъорэ. Мар-ы Приморскэ краим мы-хъо-мышIагъэу бэмышIэу шызэрахъагъэм Кавказ лъэуж иIэу кIаIопшыгъ. Владивосток е нэмыкI къалэ шыхъугъэр сыда ти-шъолъыр кызыкIыра-пыхырэр? Къэбар жъугъэм иамалхэм макъэ къа-зыгъэлэухэрэри бгъэмысэ-нхэ фаеу кыхэкIы.

— **Кавказым ис цыфхэр плыыр-сты-рыгъэм нахь псын-кIэу хилъасэхэу, шIа-гъэ икыоу кызыха-**

мыгъафэу, Iашэм псын-кIэу «етхъохэу», быр-сырхэр кIаIэтэу зыIор-эмэ закыфэбгъазэм...

— Нурбий, къапIо пшIонгъор кызыгурэлэ. Уимылажыр кыуаIуалIэу бэрэ кыхэкIы зыхъукIэ узыгъэмысэрэмэ джэуап яптыжыным фэшI уигу-шыIэ кызыэханыным удэ-гуIэ. А уахтэм Iашэр зы-Iыгъым ыгу ихыкIырэр сыхъуштэу зэбгъэшIэшт, ащ зылэжэн ылъэкIыштмэ хэтэ зышIэрэр? Арышъ, къэбар зыгъэлэухэрэм ямы-закъоу, ежъ, журналист-хэм, зэхакырэм, хъугъэ-шIагъэм уасэ зэрыфашIы-рэм ыкIи ар цыфмэ зэра-лъагъэлэсырэ шIыкIэмэ нахь афэсакынынхэ фае.

— **Тиреспубликэ, зэ-кIош республикэхэм якъэбархэм закыфэд-гъэзэжыын. Адыгэхэр Урысыем хэтхэу зы хэ-гъэгъу хъуыжыныхэм обще-ственнэ движенихэм ащытегушыIэх. Тызы-хэт лъэхъаныр кыдэп-лытэмэ, сыда Iофым рыкIоштыр?**

— ПшIонгъомрэ кыб-дэхъун плъэкIыштырэмэ зэфэшъхъафых. УзышIокIын умылпэкIынэу шыIэныгъэм кызыдихыгъэхэр кы-дэплъытэнхэ фае. Зыгорэ-хэм зыкыагъэлагъо, ящыт-хъу арагъало, лъэпкъым зыкырагъаштэ ашIонгъу, ау пшIонгъо закъомкIэ упсэун плъэкIыштэп, ащи уфэсакынын фае.

— **Дин Iофым зы-фэдгъазэмэ узыгъэгумэ-кIын шыда?**

— Быслъымэн диным хэщыпIабэ иI. Зетэфэрэ лъэныкыохэри, зэпыщыт-кыкIырэр быслъымэн ди-ным щымыщ зи хэмыгъа-хъэу, къабзэу зепхъанэу ары. Ащ дэгъу хэмылгъэ тIорэп. Ау ятIонэрэ лъэны-къом укыпкырыкIымэ узыгъэгумэкIынхэр шыIэх.

— **Шысэ кытфэн-хыгъэмэ дэгъугъэ.**

— А диныр зыIыгъэ лъэпкъ пэпч лIэшIэгъухэм ежъ къапкырихыгъэу хэ-бзэ-бзыпхъэхэр иIэх. Хъа-дэр зэрагъэтилыгъэрэм, ны-

саштэм, куп зэхакъэхэм, нэ-мыкIхэми афэгъэхыгъэ-хэм бэ къапIолIэнэу шы-Iэр. Быслъымэн диным а Iофыгъохэр ямыпхыгъапэ-хэми, ахэмкIэ шапхъэ го-рэхэр ялэхэу псэуштыгъэх. Непэ динымрэ а шапхъэу лъэпкъым илээс минхэм къаIокI кыхихыгъэхэмрэ зыщызэтемыфэхэрэр къа-хэкIых. НахыбэрэмкIэ зэ-текIырэр хъадэр зэрагъэ-тилыгъэрэр ары. Ахэр зы-щызэтемыфэхэрэм шIокIы-пIэ имыIэу «диным кызы-риIорэм тетэу хъадэр згъэ-тилыгъышт, нысашэри зэ-хэсшэшт» оIокIэ тэрэзыIо хъурэп, цыфхэр зэпэзы-гъэуцухэрэ лъэныкыохэм уахышэнымкIэ шынагъо шыI.

— **ИэкIыб хэгъэгухэм автомобильхэр, лагвы-мэхэр къащагъаохээ, мыхъо-мышIагъэр зе-зыхъагъэхэр мащIом хэ-кIодэжыхэу къэбархэр кытлэIэсых. Ащ зи-ушъомбгъуштыу кып-ишъхъа?**

— Джэуапыр къэгъоты-гъошIоп. Диныр агъэфедэ-зэ цыфмэ ашъхъэ «зэра-гъэкIокIы», ежъхэр зыфа-ер арагъашIэ. Лагъымэхэр бгым ишIагъэхэу нэгыра-бэ зышызэхэхэгъэ чIыпIэ-хэм къащагъаохэу Темыр Кавказыми зэп зэрэшагъэ-унфыгъэр. Дунэе экстре-мизмэм ар кыхэкIыгъ. ТиныбжыкIэхэр ащ фэдэ Iофхэм ахамышэнхэм, пропагандэ нэпчIкIэ амы-гъэпIэхъунхэм апае диныр агукIэ зэраштэгъэ шIыкIэм, диным тхамыкIагъоу кы-зыдихынын ылъэкIыштым апэу ащыбгъэгъозэн фае-мэ кIэлэеджакIохэр ахэсэ-лыгъэх.

— **НыбжыкIэхэмрэ экстремизмэрэ уате-гушIэ зыхъукIэ узыгъэ-гумэкIыштыу сыда зэ-гъэпшэнхэм къахбгъэ-жырэр?**

— КIэлэцIыкIу Iыгъы-

къэным, пый къафыкыокI-мэ упэуцуным уфагъасэ-штыгъ. ТекIоныгъэм ия 65-рэ илээс дгъэмэфэкIы-зэ, лъэпкъ зэфэшъхъафхэр пытэу зэрэзэкъоуоштыгъэхэм тырэгъушхо. Тхъэм ащ фэдэ заохэр, кIыны-гъохэр кьерэмыгъэхъу-жых. Непэ экстремистхэу тлыгъэхэрэр кIын кызы-тэхъулэIкIэ пIым ебэнышт-ха, лъэпкъым кыоуоштыгъа? Сид фэдэ шынагъуа кы-зыдахынын алъэкIыштыр? УпчIэхэр лъыбгъэкIотэн-хэ плъэкIышт, ау джэуа-пыр кызоытыжыштыр сшIэрэп.

Лъэпкъхэр «зэщахъох»

— **Махачкала, Нал-чык, нэмыкI кытпэ-гъунэгъу кIалэхэм «ма-щIом закышчыштыу» кыхэкIы. Дагъыстан зао шыкIоу алъытэ-зэ, Москва ителекы-тынхэм къэбархэр къа-щIаIуатэ.**

— Темыр Кавказым шы-рэхъатэп. Дагъыстан кы-шаIэтырэ бырсырхэр тэри кытлэагъэлэсынхэ алъэ-кIышт. Лъэпкъ зэщыбуа-кIоу шыIэр макIэп. экстре-мистым ышъхъэ риубы-тэгъэ идеем рыгъуазээ, зэкIэри ыIэ кыыригъахъэ шIонгъу. Ар пIуныгъэу яIэм, ящыIакIэ зэримыгъэ-разэхэрэм, IофшIэн зэра-мыгъотырэм, урамым кы-зытехэхэкIэ зыгорэхэм зэ-рхъауапсэхэрэм, нэмыкI-хэм къахэкIы. Нахь бгъа-къэхэр цыфмэ ятыгъох, язаох, ямылгъу атырахы. Джары экстремизмэр кы-зыщежыэрэр.

— **Адыгэмэ тхамы-кIагъоу къахъулIагъэр макIэн. Ащ пае къэмы-нэу гукIэгъу ахэлэу цы-Iэх, эхэн-хэбзэ дахэхэр зэрахъэх.**

— ЕплъыкIэхэм афэгъэ-хыгъэу бэрэ узэнэкъо-

— **АIорэ пстэуми адедгъаитэу тыпсэу-рэн ныла?**

— Сэ кыхэзгъэщырэр зы: ащ фэдэ къэбархэр цыфмэ къахатIупшыхъэ зыхъукIэ экстремизмэр кызыгъэбырсырэр, кызы-гъэкIэпIэу шыIэмэ кIаIо-рэр бэмэ гъомылэ афэ-хъу. Ушэтынхэр тшIыштых, гупшысэ чъэпхыгъэхэр цыфмэ алъыдгъэлэсы-штых. Лъэпкъыбэ кытхэ-сэу тэпсэу, мамырэу ты-щыл, ау ар зыгу римыхы-рэмэ нэмыкI гъогу тыгъа-щэ ашIонгъу. ПкIэнчъэу мэхъушIэх, къадэхъуштэп.

Дин зэфы- щытыкIэхэр

— **Зэо-банэхэр, лъэпкъ зэмызэгъыныгъэхэр ди-ным кызыдихыгъэхэу шIэныгъэлэжыэмэ кы-зэралорэм деогъаитэ?**

— ЗанкIэу кыэсIошт. Къащхэр Мыекъуапэ идэ-хъапIэхэм, тикъушъхъэхэм ашагъэуцугъэх, ащкIэ хэ-бзэнчъэу зекIуагъэхэу сэ-лгытэ.

— **Ахэр хабзэ хэлъэу агъэуцугъэхэу джырэ уахтэм унашъохэр кы-дзыгъэкIы зышIонгъо-хэр шыIэх. Ащи ушы-гъуаза?**

— СшIанIэрэп а зыфа-пIорэр. Къащхэр зыгъэуцу-гъэхэм адебгъэштэнэу шы-тэп — хэбзэ шапхъэмэ ади-штэу бгъэпшынэнхэр нахь тэрэз.

— **Непэ пачыхъэ-гъум игенералхэу, адми-ралхэу тилгъэпкъ чIым тезыгъэстыкIыштыгъэ-хэм ясаугъэтхэр, чыри-стан диным икIащхэр агъэуцух. Неуш сыда тызыфэкIоштыр?**

— Неуш зыгорэхэм фа-шист тамыгъэхэр, мэээ-ныкыор, нэмыкIхэри къу-шъхъэхэм, хэбзэ IофшIа-пIэхэм ашагъэуцуцун алъэ-

кышт. Хэбзэгъэорышлэн амалхэр лъэшэу кълэнла-гъэх. Хабзэм икьюлыкьу-шлэхэу ащ фэдэ фитыны-гъэхэр зытыхэрэм пшгъ-дэкъыж ин ахьын зэралъэкъыштыр зыдашлэ-жъыми сшэрэп. Гушылэм пае, сыбыслъымэнышг, мээныкьор згъэуцунэу сыфэжэшт. Чыристан диныр зылэжырэм арыгу римыхъуу кыспэу-цушт. Хэта мысэр?

— **Ищыклагъа ащ фэдэ тамыгъэхэр бгъэ-уцунхэу?**

— Ищыклагъэу слъытэрэп. Экстремизмэр джащ фэдэхэр ары кызыщегъэрэр. Цыф хыехэр зэ-щахъох, зэфэгъэблх, нахь лъэшыр язэрэгъэ-шлэным нэсынхэу фегъэх. Шъхьадж зэрэфаеу зекло-ныр тэрэзэп — хэбзэ шапхъэ шэрэ, арэгъэаки ар зэклэ лъэпкъхэм афэгъэхыгъэу къэсэлэ. Хэбзэиыхъуэхэ органхэм ямэханэ ищыклагъэмэ кьар-рэлэт. Амалынчъэу хабзэм зыкьэрэмыгъэлъагъу.

— **Дэгъоу къэоло, ау кьаишхэу агъэуцугъэхэр адыгэ калэмэ зыла-хыжыыхэклэ пшгъэдэ-кыжэ арагъэхышты?** Ащ Адыгэ Хасэм ищы-теушылагъэх.

— Къащхэр зыгъэуцугъэхэм афэдэкъабзэу, нахь лъэшынкли пшлэхэнэп, лү-зыхыгъэхэр агъэпшынен-щтых. Хэбзэ унэщю тэрэз шылагъэмэ, къащхэр зыгъэуцугъэхэр бшлагъэу агъэмысэнхэ фэгъгъ. Ащ нэмысыхэзэ къащхэр зы-гъэуцугъэмэ лүахыжын-хэр нахь кьесэгъэкълү.

Еджаплэхэмрэ тигумэклэхэмрэ

— **Гъэсэныгъэр къэ-ралыгъом ыпшгъэ рихыгъэу зылорэ шлэны-гъэлэжымэ талоклэ.**

— Унэе апшгъэрэ еджа-плэхэр кызылэуахых. Эк-стремизмэм зыщыфагъасэ-хэрэр ащ фэдэ еджаплэмэ ахэтынкли пшлэхэштэп. Экстремизмэм уишгъып-кьэу упэуцужыным пае хэбзэ еклолалкэр бгъэпы-тэн фае.

— **Институтым Иоф щыошлэ. Шлэны-гъэлэжымэ яшлугъэ кьагъэклонэу тащы-гугъын тлэкъыштыта экстремизмэм тыпэ-шлуклоным фэшл?**

— Шлэныгъэлэжымэ агъэунэфыгъэр бэрэ кьэ-тэлэ. Яцлыкълугъом кышце-гъэжыагъэу клэлэджакло-мэ шлэагъэ кызыхагъэ-фэным, зым зыр зэхихы-ным афэмыгъасэхэ хъу-щтэп. Лъэпкъыбэ зыщы-здэпсээрэ обществэм ха-бзэм щызэшлунхын ыльэ-кыштыр маклэп, апэу лъэпкъхэр зэригъэшлун-хэм ыналэ тырегъэты. Еджаплэрэ унагъомрэ зэрэзэпхыгъэхэр тишлэ-ныгъэлэжымэ ялофшла-гъэхэм кьащыхагъэщы.

— **Анахь щынагъор сыда кызыпкьыры-кылар?**

— Анахь тхамыкла-гъор лъэпкъ зэфэгъэ-

блыр, лъэпкъ зэпэгъэуцур ары. «Клэгъэстаклохэм» тазэрэпэуцушт акъылыр къэтымыгъотэу тиныб-жыкълэхэр бырсырхэм за-хафэхэклэ сыда къары-клоштыр?

— **Шлэныгъэлэжымэ хэр ащ фэгъэхыгъэу матхэх. Щысэ кьыт-фахыба.**

— Адыгэ хабзэм фэгъэ-хыгъэу тхылъ шъхьафхэр тшлыштых. Адыгэхэр ду-наим щызыгъэшлэгъэ шэн-хабзэхэр ижырэ лъэхъан кышцежых. Хьаклэм узэ-рэпэгъокълыштым, ныса-щэм изешэн, блэгъэ зэ-фыштытыклэхэм, кьиным изехъан, нэмыклэхэм ти-тхылгхэр афэгъэхыгъэх. Университетым илъэпкъ факультет иклэлэгъаджэ-хэри ащ кыхэлэжыштых. Теориём изакъоп — шы-лэныгъэм шагъэфедэн альэкълышт тхылгхэр арых дгъэхъазырыхэрэр.

Экстремизмэ нэшанэм, лъэпкъ зэпэгъэуцуным, зэкълэми ашъхъышгү итэу ежъ зыфаер зэшлунхы-ным, гухъэ-гужъ нэшанэм апылгыр цыф шынагъу. Гитлер заор кызырегъа-жэм джащ фэдэ зеклүа-клэхэр ралъэгъулэщты-гъэх. Ащ фэдэ нэшанэ-хэр зыхэмыл цыфхэр плүгъэнхэр типшъэрълэ.

— **Ар гъэцэклагъэ хъуным пае сыда ти-щыклагъэр?**

— Цыф гъэсэгъаби, мылкъуи ищыклагъэх. Сы-хэгъэгун, обществэ дэ-гъоу сышытын, нэмыкл лъэпкъхэм щысэ сафэхъун плонэу уфаемэ а лöffгъо-мэ уапымылгы хъуштыт. Джэнэ дахэ зыщыолгъэ-клэ, ахъщэ уиджыбэ изэу урамым утэхэклэ сыда кыкълырэр? Къэралыгъо органхэр зегурылохэзэ лöff-фыр амыгъэаки зыхъу-клэ экстремизмэм зао еп-шылагъэкълэ зи епшлэ-щтэп. Уезаомэ кыоззо-жышты. Уиунэ лагъымэр кыкълэилъхъанышг кьы-гъэон ыльэкълышт. Джары экстремизмэм упэуцуныр щынагъо къэзышлырэр. Психологиёу ащ хэлъыри кьыдэмылгытэ хъуштыт.

— **Кавказым кьытэ-дэсэрэ бырсырхэр лэп-кьэу ащ исхэм кьы-рагъажьа?**

— Хъау. Икълыб хэгъэ-гухэм яидеологиёе иягъэу кытэкълырэр бэ. Нарко-манием тытегушылэ зы-хъуклэ Афганистан тхьа-мыклагъоу кьытфыхы-рэм «телъахъэ». Хэгъэ-гум щылэклэ дахэ илгы-мэ, цыфхэр нахьшлүм зэрэфкълэштхэм егупшы-сэщтых. Адыгенм шырэ-хъатышг тэгүшлэ, ау ар зыгу римыхырэ кълүагъ-хэр зэрэшылэхэр хэта зы-мышлэрэр? Джары ти-нахьыжхэм гъэхъагъэу ашыгъэр, лöffшлэкълэшлү кьытфыханагъэр лъыдгъэ-клотэнхэ зыкълыфаер.

— **Шъулофхэр лъы-жъугъэкълотэнхэу шъу-фэсэлэ.**

— Тхъаегъэгъэпсэу.

ЕМТИЛЬ Нурбий.

Сурэтым итыр: **шлэны-гъэлэжыу Мамый Рус-лэан.**

Гъашлэм хэти фиггъэгъурэп

ло
тэ
жы

Жъоныгъоклэ мафэу ыклэм фэкълүагъэр о кълэ-лъэгъугъэ гъэтхэ мафэхэм анахь чэф дэхагъ. Жыи лэ-шлү плөклэбзэр псыпсэу кыюсыллэу, тыгъэр хьакъу-жъокъу плыырыбзэу, ау пкышшолымклэ гуапэу, огур кълэбзэ-лълэбзэ лълэ-кы-хьагъэу, кълэпырэ лълэпкы-хэмклэ — чыг шхъонтлэ-бзэ бырабэхэмклэ, уц кълэ-шхъо кълэабэмклэ, кълэгъэ-гъэ зэмшбогъухэмклэ кълэ-гупчэ урамыбгъухэр зэ-лълэпклэгъэхэу шытыгъ.

Дунай дахэм илүплэ нахь кысфегъэгъолу (иллэс 15-клэ сэш нахьыжымы) ныбджэгъуныгъэ ин зы-дысилэ бзылфыгъэ гъэсэ-гъэ хьалэмэтэу, цыхъэ зы-фэсшлэу, зыфысылэу, сызэ-ригъэллэгъунэу садэжэ кълэклүагъэм. Тызэмылэ-гъуми, тидунэепплэклэ-клэ, тишэнклэ тызэтэхэ, ты-здештэ, гукългъакъо тызэ-фэхъу, ащ пае тлүми тызэ-клэс, пшъхъапэу тызэгү-рэлэ.

Зым кьыришжэжгъэ гу-пшысэ цыпэр адрэм псын-клэу зэхилшэу лыгъэкълүа-тэу, аужыпкъэм, гушылэн-чъэу тызэгурылоу, зын ты-кьымылфыгъэм, тызэгъэ-дэ хъазырэу, бэклэ тило-тишлэ зэтэхэу тыгъэпсыгъ. Тиакълылкли, тигъэсэны-гъэкълэ, гъэпсыклэ-шылкълэу тхэлэхэмкли тызэтэхэ, джащ пае тызызэлүклэу, тызшызэгъусэрэ уахътэр тэрклэ лълэлэ.

лофшлэгъу ужымы, кълэ-лэр джыри нэфынэшхуагъ. Сыхъатитлү-шым кыкълонл «бзыуагъэу» хэти гукъуа-пэм щигъэтллыгыгъэ шъэ-фыр мэкклэ-маклэу кьырило-тыкълышт. Ащклэ сэрэ узэ-зымыгъэллэгъуштыр, сшъхэ ехылагъэу кысфутэкъу-рэм гъуни нэзи илэп. Кьыс-пэллэгъэ бзылфыгъэр аш-клэ нэмыкл шыпкъэ, нахь зэлэкълэуытыгъэ зыфэса-кыжъ, щылэныгъэм нахь ыпсыхъагъ. Ау узэрехъо-псэнуэ хэлъыр шлэгъэ илэу хэтми кълэгущылэрэм едэлун зэрилэкълырэр ары.

Къызэрэсфугъэу, Мэза-гъо иакълл-лүшыгъэ, игу-лгытэ бэмэ алъылэсэу зэра-тефэрэр сэшлэшг, сшлырэ лълэбэкъу пэпч кьырилуа-лэрэр сшлэным сыфкъа-игъ (сэри сысабыжъэп, иллэс 24-рэ сыхъугъ).

Шлү ыгу кълэзэрэсфи-лгыр гъуашэрэп, загъори сырасабым фэдэу, кълэ-лөтэрэ отэрым агъатхъэу, лэлл кьысещэкълэ, маклэу, шъабэу кысылөклэзэ, шы-лэныгъэм сыфеплү.

— Ухъупх о, Мадина, джырэ уахътэм дегъаштэу зыогъэпсы, ары зэрэщы-тын фаери, — ело, етлэ-нэ тлэкълэ нахь мэкъэ илэ-шъаугъэкълэ (ыгу зэгъу-жъэу), — сэ нибжыи си-клэлэгъу-ныбжыкълэгъуи, джыри теубытагъэ хэлъэу, сыгу шлоигъоу кьысылө-рэм тетэу сызекълүагъэп, — кьыпегъэхъожы.

Мош фэдэ бзылфыгъэ

гъэсэгъэ лълэгъупхъэ дэдэм аш фэдэ гукъао илэми пшлэ-нэп, уепллымэ, сыдымкли аш «кълушъхъэр ыгъэко-шын» зыфэплон теплэ шъошлэ зэдештэ дах, ыныб-жыыри епгырэп, нахь зыгу-зыкълочлашъуи теоштэ.

Ау акъыл башэ зилэм ежъ-ежырэу лöff зыхедзэ-жыи зэралорэр сшъхъэ кълэ-лэдэ. Адэ псынклэ пшлэ-шлэ цыф ымышлэу, цыф зыпымылэу, цыф кьыри-мьдзэрэ щылэкклэ шэпхъэ пстэури зэхэпфэу, зэпэ-плытэу, зэбгъэоллэгъэу ушчытыныр?!

Сыгу илгыр кьышлагъэу сиклэс Мэзагъо нэгүшлэ-шылкълашлөу кысфуплгъэзэ, «ор-орэу кьин зыхэодзэ-жыи олоба, сурэт?» — кьысэупчлы. Сыкълэпшлагъэ кьызгъэкълэ, «ары» зыфас-лоу, сшъхъэ фэгъэсысызэ, зэрэсишэнэу сытхъэжъэу сэшчы.

Сыкълэзыхъугъэ мафэу кълэблагъэрэм пае джэнэкклэ лълэлэу сщэфыгъэм идэхэ-гъэ, кълэзэрэсэкълүрэр, аш диштыр ситеплэзэ зэрэгъэ-пшыштыр, кьысфэкълонэу щыт цыфхэр фесэлотыкълэ; ежыыри игуапэу, а зэкклэ ежъ фэсэшлэм фэдэу мэгү-шлэ. Сшъхъац кълхъэ хы-уалгъэу, а пчыхъэм кълэстлү-щынэу кьысэллэгъу:

— Хъулфыгъэхэр лүлэ хъунхэуи! — сэлэ, тлүми зэдэдгъаштэу тэгъэфы.

Кълэлэ урам шъхъалэу гъэлэсэфыллэ паркым факлорэм тытэхъагъ. Офицер-хэм я Унэ лүпэ шыт билет шаплэм цыфхэр лүтых. Зы нэгъэуплэллэгъу зэгъокл... Мэзагъо лълэпуагъэ фэдэу кьысчыхъугъэ, сыблыпкэ нахь кьыфызыгъэ, сыкълэф-плэжкълэмэ, ышгъо пызыгъ. Сыкълэгумэкълыгъ. Гъошэуц теуцагъэм фэдэу, зыдакло-рэри щыгъупшагъэу, умы-шлэмэ утэшъагъэу е унэ-загъэу, мэщэо-пллао; ыгу кълэмэклагъэу кьыпшыхъоу ерагъэу ылакъо зэблехы. Сылдми а чыпллэ мыгъом тыкълэкошкълыгъ. Сигүшлэ чэчэ макъи сэри клодыгъэ, сшгъэштагъ. Лълэбэкъу зау-лэкклэ тыллыкълүати, чыгы-шхоу щытым ыкълөгъу зы-тшлыгъ.

Нэшхъо-нэгъытлүри нэ-рэ-лэрэм икълэсыкълыгъэу, пшгъэгъэ лүжыу горэм хэтым фэдэу, кассэ-киоскымклэ «плэ» зыфилөу, мэкклэ-мэкклэ дэдэу Мэзагъо нэ-ышлыгъ. Хъурэм гу лъыс-тагъэу а лълэныкълэм сы-плъагъ.

«Интеллигент» зыфэ-плөшт ныбжэ шлүклае зилэ хъулфыгъэ зэтэгъэлсыхъа-гъэр, апч хэхыгъэм ихъа-щтым фэдэу, лүпшыхъагъэу аш тес бзылфыгъэм лүбза-бзэштыгъ.

Нэгъыритлүми тапэ ед-гъэхъугъ.

Хыт-ут нэутхэхэу, зыгу-зыкълүагъэхэу щылэ бзы-лфыгъэ шъхъарытлүпкэ, шъхъэфэгъэхъухэм зыкли афэдахэп Мэзагъо, бла-гъэуи якълүаллэрэп. Ар хэ-

гъэкклэ, тлэкълэ ошлэу шыт-мэ, укълытэр кьытекълүалоу зэрэщытыми гу зылгыуе-гъатэ, аш кьыгъэлэерэп, нахь лъытэныгъэ фыуегъэ-шлы, джащ фэд, бэ зылорэм ашыштыт. Сенэгъуе, ыджы-гъэ художественнэ тхылгы-бэмэ ахэт бзылфыгъэ об-раз дэгъухэм яфэмэ-бжыи-мэ кьытэхъагъэкклэ, я XIX-рэ ллэшлэгъур арыгъэмэ, ычэ удэмыпллэгъэу, Мэзагъо тезэрэгъаллэхэу, тезэрэу-клэхэу шытыштыгъ, джы... джы уахътэри цыфхэри нэмыкл шыпкъэ хъугъэх.

Ау зыгорэм урехышчыр-гъуахэмэ, ыпсэ зэрэбаир, зэрэгукълэгъушлэр, зэхилшэ-рэр зэрэбэм гу лъытэгъоя-гъэп.

Сэ кълэсэлотэрэ кълэбар зэпыгъэшагъэхэм сагъэ-пшыгъэу, джы оры кълэ-тэгъу чэзыур зиер зеслөклэ, «сэ сшгъашлэ о уиём фэдэу клэракълэп, арышъ, уедэлун-клэ гъэшлэгъонэп», — ыло-ти зышъхъадыригъэхы-щтыгъ.

Ауми сыщыгъозагъ ильэ-ситлү горэкклэ узэкклэлэб-пшыгъэ, тэлэ плыгъэ теу-цагъэу, гүзэхэшлэ лълэ-шым — шлүлэгъум зэри-убытыгъагъэр.

— Полковникир ара кассэм щытыгъэр? — зан-клэу сеупчлыгъ.

Пшэ коренмэ зэрахэ-тыр мыгъуаштэу Мэзагъо зи кьылуагъэп.

— О зыфэплорэ нэбгы-рэр арыми сшлэщтыгъэп, ау мы ллы зэдэшлэх зэфэшлы-гъэр шлүклаерэ слэгъоу хъугъэ, культурэ ин зыхэ-ллышъо зытыреогъаштэ, ау... (гушылэнчъэу сэгъэ-шлагъэ). Мы джы слэгъу-гъэм ишылкълэ кьызгуры-лорэп.

— Джары сабгъуи — сынатлэ, сапи — саужи зы-кълэзышлэу, (кьичыжыи-гъэу), гупсэфыгъо имылэ-жъэу, симыллэгъумэ шы-мылэжышгъунэу зылоу, рэ-хъатыгъо кьысимытыжъэу, симылгъэзэгъэжъэу сыкълэ-зыутлэсхыи, зидунае сыхэ-зышгъагъэр.

Зэхэсхыгъэр спшысы-жъэу, слүпэу ныбжыи зэтэ-мыкълыгъэри гу лъысымы-тэу кьылузыгъ:

— Ара, чэщи мафи имылэжъэу плэбз итыгъэр, кълэгъэгъэ розэкклэ уишчъэ-лүи, уиуни зыпклэщтыгъэр, зишоколад гъэпклэгъэхэр нахьыбэрэм сэ сшхышты-гъэр? — сеупчлы Мэзагъо.

Шломыгъо шлагъоу, «ары» зыфилөу ышъхъэ егъэсысы, зэхэшлэ гомылү ошъуапшэхэр кьытелун-клэхэу; сш кьытлүпшыгъэу, сыдми, гум кьытыриклэгъэ пклантлэр зышигъэгъупшэ шлоигъоу макло. Сэ сиуп-члэ тлэкълэ-шъокълүхэр мы чыпллэм зэримыщыклагъэ-хэр кьызгурылуагъ. Сэр-сэрэу мы хъугъэ-шлэгъэ клэкклэу, зэгорэм зэфэфа-бэу, зэфэхалэлэу шытыгъэ пситлүр зэпэлэпчэ зэрэхъу-рэр кьысфэгъээнэфагъэм еспэсыни, еслөлэни симы-

шлэу, сыщэо-пллаоу Мэ-загъо сыготыгъ. Шыпкъэ, тызэрэзэгъотыгъ, ау мо си-ныбджэгъу бзылфыгъэ ялыер гупшысэ шыуанэм еклэсыгъэу, ошъошчэфмэ ахэтыгъ. Сэ сшд, сэ джа хэти сызэришлэ кълэбзэу, кълэзырэкклэ-кълэзырэкклэ дэдэу, хъугъэ-шлагъэри зэ-хэсфын симылгъэкълэпэу, «сэлами зэмыхыжыынэу, нэллэгъу тэрэзи зэпэмы-гъохыжыынэу, уигъэгүлэу, уигъэцылкълэу, ыльэкълэмэ уиштытлэпэным фэхъазы-рэу, сшд шыща ар? Шлү-лэгъур аш фэдэу жълэ-мэуи?! — слөштыгъэ.

Сыгу ренэу злгызып-клэрэ лэшлүгъэр мы дуна-имклэ кьысфэнызыгъэу, Мэ-загъо игууэ, илыуэ зэри кьысфыригъашлэу, такъи-кълэм нэку-нэлэс сыкълэ-хъугъ.

Зыпсэ идахэрэ ифабэрэ сэрклэ гъунэнчъэ Мэзагъо кълэзыхъашхъожыгъэу зы-кьысфигъэзагъ:

— Мадина, мо зэ кьысэ-плыи, сыда, сурэт, угъы-ра? (кьысфэхыагъ). — Гъашлэр — гъучыжъэ пы-тэм фэд, ухэтми кьып-шъхъасыштыт: уфай-уфэ-мыеми ежъ шлоигъом тетэу уипсыхъашт, нубыт угу-пытэу! Угъыклэ хэти, сыди зи пфешлэщтэп, нахь гу-шлөхэштых. Джащ пае шэ-лагъэрэ пытагъэрэ зыхэп-лхъанхэ фае.

— Ары шъхъае, сэмэр-кълэоп ныла, ныбджэгъу шыпкъэу плытэу, упсэ фэбгъэдагъэм, ежыр дэдэм ыпкъ кьылкълэу... — сьма-кълэ шыклэпшыны бзэпсэу клэззыштыгъ.

— Зэгъашлэ, пшгъэшгъэ-жыи, — теубытагъэр кьы-готыжыгъэу Мэзагъо кьысэушпыиштыгъ, — шлү-лэгъур аукодыеп, зэбгъэ-пшэни, зыфэбгъэдэни шы-лэп — машло, хъау, бзыи-лэп лэш! Улүмыклэгъэ огулэ, узылүклэкли, удэ-гъукълэ, удэкли бэрэ плы-гъынэу, уигъэтхъэнэу е уиунэнуэ щытэп, зыуубы-тыпэрэми укъесты.

Етлани мо гупэгъэ-гу-чэгъэ бзылфыгъэ лүшым ар имышнэгъахэми, кьы-фыригъэшлагъэу клэхэкълэ-рэм, етлүпшыгъэу дунаир кьыпчыштыгъэу, ау сэ зи зэхэсхыжыштыгъэп.

Серэмый арэу гъэпцла-клор, серэмый арэу хылар, сэрэмышлэ арэу жълэ-мыр, сыпклэхъопсыжыырэр, шлүлэгъур! — слөзэ сы-пчэщытыгъ.

Ошлэ-дэмышлэу тыдэ-кли ыкли тызыдэт паркым ышыгу зэфэдэкклэ ошъошчэ шлүцлэхэр кьызэрэтекълүа-гъэх. Мэзагъо сыблыпкэ кьыубытыжыызэ, «фэсэ-гъэгъу, сыгу ебгъэрэп», — ылуагъ. Зэхихыгъэм емы-зэгъыгъэу, о кълэплэгъу-гъэм анахь ошхышхо кьы-ритлүпшыгъ, пчыклэр кълэ-хъопскылгъ, шыблэр кълэ-гъогъуагъ... Аш нахь зы-кьытигъэшлэгъыгъэу апэ-рэ унэ блынкълым тыдэу-цуагъ. «Шклүмпл-сымплэу» ишгъыпкъ ышпын уубыты-мэ удэкълэоэнэу. Шлүлэгъу пэлчэ итхыди джащ фэдэу клэпсэ кълхъэу зэтешыкълэ, кълэшлэ хыери мысэри. Зы-кълөклэ закъу ахэм афыри-кълурэр: «Гъашлэм хэти фи-гъэгъурэп».

МАМЫРЫКЪО Нурплет.

Льэпкъмэ яджэрпэджэжъ тхьакІумэм икІырэп

Льэпкъ къашьомэ яфестивалэу Тыркуем икьалэу Инегель шыкІуагъэм Румыниер, Македониер, Грузиер, Украинэр, Болгариер, Адыгеир, нэмыкІхэри хэлэжыагъэх. Я XXIII-рэ фестиваль-зэнэкьокъум Грузиер иансамблэ апэрэ чыплэр кызыдихыгъ, Македониер ятлонэрэ хьугъэ, Адыгэ Республикэм иансамблэу «Мыекъуапэ инэфыльэмэ» ящэнэрэ чыплэр къафагъэшъошагъ.

ЗэкІэмкІи куп 22-рэ фестиваль-зэнэкьокъум хэлэжыагъэр. Гвинеим, Косовэ, Германием, фэшъаф хэгъэгумэ къарыкІыгъэм Адыгэ Республикэм икьэшъуакІохэр ашІогъэшІэгъоныгъэх. «Мыекъуапэ инэфыльэмэ» художественнэ пашэу, УФ-м изаслуженнэ артистэу, АР-м инароднэ артистэу Кьулэ Мыхьамэд зэрилгытэрэмкІэ, ащ фэдэ Дунэе фестиваль-зэнэкьокъухэр ныбжьыкІэмэ джырэ уахътэ яшыкІагъэх. Хэгъэгухэр льэпкъ къашьомэ зэфашъх, культурэм пылъ цыфхэр нэлуасэ зэфашІых, искусствэм ишІуагъэ-кІэ ныбджэгъуныгъэ зэфашІы.

Адыгеир сыдзущтэу Гвинеим щыщхэм ашІэшта? Тилъэпкъ шгуашэхэр, къашьохэр зыльгъугъэмэ кьэбарэу аугъоигъэр дискхэм, ятелефонхэм атыратхэгъэх.

5 зычІэфэрэ амфитеатрэм фестивалыр щыльагъэкІуатэщтыгъ. Тысыплэ нэкі залым имылэжъу

Іуасэ къафэхъугъэм ышІэр Невин. «Мыекъуапэ инэфыльэмэ» якъэшъуакІомэ Невинэр кьэ-Іогъуае къащыхъуи, НэфынэкІэ еджагъэх. ИзекІокІэ-шыкІэхэри агу рихьыгъ. Нэфынэр шІумрэ дэхагъэмрэ кызыдихъэу алгытагъ. Нэфын зэрэфаусыгъэр илхьылмэ зареложьым гушІуагъэх.

Цопсынэ Фирати тиныбжьыкІэмэ ягъусэу кьалэр аригъэлъэгущтыгъ, адыгабзэр зэришІэрэм имызакъоу, кьэбар гъэшІэгъонхэр къафилуатэщтыгъэх.

Тыркуемрэ Адыгеимрэ яныбжьыкІэхэр чэщым сыхьатыр 3 — 4-м анэс зэдыщысыхъу, кьэбар кызыдэфауатэу кыхэкІыгъ.

— Адыгэ джэгур афикъу-щтыгъэп, — еІо Хьэхъу Асыет. — Псэ зыпыт гушылэхэр тилъэпкъэгъу ныбжьыкІэмэ зэрало ашІоигъуагъ. Илээс 18 — 25-рэ зыныбжъ ныбжьыкІэхэу Тырку-

концертхэр зэрэкІоштыгъэхэм фэшІ зэхэщакІомэ лъэшэу тафэраз. Абхъазхэу, адыгэхэу ащ щытлэгъугъэмэ тыгу кьалэтыщтыгъ,

зэхэщэн Іофыгъохэр щысэ атепхынэу зэрахъэщтыгъэх.

Тыркуем ис адыгэ кІалэмэ Адыгэ Республикэм ибыракъ амфитеатрэм шагъэбыбатэщтыгъ. Тибыракъ ашІодахэу фестивалым хэлажэхэрэр кыкІэупчІэ-щтыгъэх, тарихъ кьэбарэу пылгыр ззыгъашІэ зышІоигъор мэкІагъэп.

Амфитеатрэм шыкІорэ концертмэ яплъы зышІоигъохэр Адыгеим кыкІыгъэмэ бэрэ къакІэупчІэ-щтыгъэх. ЗэхэщакІомэ ар кьыдалыти, «Мыекъуапэ инэфыльэхэр» пчыхъзэхэхэр кызыщачу-хыным пчэгум кырагъахъэщтыгъэх. Тиансамблэ кызепплэхэрэм ыуж залым нэбгырабэ чІэ-кІыжъэу кыхэкІыщтыгъ.

Невинэ Нэфынэ хьугъэ

Тыркуем щыпсэурэ бзылфыгъэ ныбжьыкІэу тиартистмэ нэ-

ем исмэ адыгабзэр ашІэ. Адыгэ Хасэм кызырэрэщалуагъэу, илээси 6 — 12-м итхэм апае егъэджэнхэр зэхэщэх.

Адыгэ Республикэм инароднэ артисткэу НэмытІэкъо Римми Тыркуем шылагъ. Ащ ыгъэсэрэ кІалэхэр арых льэпкъ къашьохэр кьэзышІыгъэхэр, щыт-

хьур кьытфэзыхыгъэхэр.

— Тыркуем ис адыгэмэ агу кьэтІэтыгъ, къадэпсэурэ льэпкъмэ лъытэныгъэу къафашІырэм хэхъуагъ, — зэдэгущыІэгъур лъегъэкІуатэ Кьулэ Мыхьамэд. — Яльэпкъ рыгушхохэу, адыгэ быракъыр агъэбыбатэу ахэр тапашъхъэ зэритыгъэхэр егъаши тчыгъушпшэцтэп.

Адыгабзэм имэхьан

Кьалэм и Адыгэ Хасэ ипашэр Хьарэхъо Хьакъ. Янэ Чэмышъомэ ащыщ. Тимузыкантхэу Цэй Аслъанрэ Лыхъурэе Зауррэ Хьакъ къяплъи, гушылэ фабэхэр къариуагъэх. Адыгеим икІыгъэмэ адыгабзэр зымышІэу зы нэбгыри ахэтэп. Анахъ дэгъоу кьэ-шъон елъэкІыми, адыгабзэр зэ-зымыгъэшІэгъэ ныбжьыкІэр Тыркуем зэрамыгъэкІоштыр «Мыекъуапэ инэфыльэмэ» ахэтмэ яплэжыын ишыкІагъэп.

Тыркуем ис тилъэпкъэгъу ныбжьыкІэхэри арэуштэу егупшысэнхэ фаеу Адыгэ Хасэм итхьаматэ елътэ.

Зэкьоджэгъумэ язэІукІ

Адыгеим икьуаджэхэу Тэхьутэмыкьуаерэ Шынджыерэ япашэхэр «Мыекъуапэ инэфыльэмэ» ягъусэхэу Тыркуем шылагъэх. Тыркуем ит чылэхэу Тэхьутэмыкьуаерэ Шынджыерэ адхьагъэх, якъоджэгъумэ алукагъэх. Мышъэ Мэдинэ, ШъэуапцІэкъо Азэмат, Пратэкъо Муслимэ, ШъэуапцІэкъо Иляс Тыркуем иадыгэ кьуаджэхэм къащалъэгъугъэр тигъэзет кыхэтыуышты.

Пратэкъо Муслимэ тызэрэ-шигъэгъозагъэу, зэунэкъошхэри кьэзэрэгъотыжыкыгъэх. Тэхьутэмыкьуаерэ Шынджыерэ азыфагу псыхъоу речъэкІырэм Шынджый ышІэр. Чылэхэр иныхэп, унэгъо 30 — 70-рэ ащэпсэу.

Адыгэ оредхэр зытетхэгъэ дискхэр Тыркуем ит кьуаджэмэ адэсмэ аратыгъэх. ЯщыкІэгъэшт литературэр алыагъэлэсышты. Кьэ-кІожы зышІоигъомэ шъхьафэу Іоф адашІэшт.

Кьалэу Инегель имэрэу Али-нур Акташ «Мыекъуапэ инэфыльэмэ», зэкІэ Адыгеим кыкІыгъэмэ къафэгущІуагъ. Нэпэ-еплгыр Кьулэ Мыхьамэд кыри-тыжы, кьэкІошт фестивальхэм тиныбжьыкІэхэр ахэлажэхэ зэрашІоигъор кыриуагъ.

Адыгеим щыщхэм Тыркуем кыныцзэхыхыгъэр джэрпэджэ-жэу атхьакІумэ икІырэп, льэпкъ зэпхыныгъэхэр зэрагъэпытэштхэм егупшысэх.

ЕМТИЛЬ Нурбий.

Зэхэзыщагъэхэр:
Адыгэ Республикэм и Кьэралыгъо Совет — Хасэр, иминистрэхэм я Кабинет

КьыдзыгъэкІырэр:
Адыгэ Республикэм льэпкъ ІофхэмкІэ, ІэкІыб кьэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адырлэ зэпхыныгъэхэмкІэ ыкІи кьэбар жьугъэм иамалхэмкІэ и Комитет
Адресыр: ур.Крестьянскер, 236

Редактор шъхьалэм иапэрэ гуадзэр АУЛЪЭ РУСЛЪАН

Редакциер зылэшІыр:
385000,
кь. Мыекъуапэ, ур. Первомайскер, 197.

Телефонхэр:
приемнэр: 52-16-79,
редактор шъхьалэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44,

редактор гуадзэр-пшъэдэкІыжъ зы-хьырэ секретарыр: 52-16-77.

E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхьаты-гъэр:

Урысыне Федерацием хэутын ІофхэмкІэ, телерадиокъэтын-хэмкІэ ыкІи зэлъы-ІэсыкІэ амалхэмкІэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чыплэ гъэІоры-шланІ, зраушыхьа-тыгъэ номерыр **ПИ №10-3892**

Гъэзетым кыхиу-тыхэрэм мышъып-къагъэу къахафэ-хэрэмкІэ кьэзыт-хыгъэхэм пшъэдэ-кІыжъ ахы. Кьа-тхэхэрэмрэ гъэзе-тым шылажэхэр-рэмрэ яеплгыкІэ зэтемыфэн ылъэ-кІышты. Гъэзет-еджэхэм кьыт-фагъэхьырэ тхы-гъэхэр зэхэтфы-хэрэп ыкІи кьэ-зытхыгъэхэм аІэкІэдгъэхьа-жыхэрэп.

Зыщыхаутирэр ОАО-у
«Полиграф-ІОГ»,
385000,
кь. Мыекъуапэ, ур. Пионерскер, 268

Пчъагъэр 4480
Индексхэр 52161 52162
Зак.2202

Хэутынэм узщыкІэтхэнэу щыт уахътэр
Сыхьатыр 18.00
ЗыщыкІэтхэгъэхэ уахътэр
Сыхьатыр 18.00

Шэн-хабзэхэр

Дунэе фестивалым хэлэжэрэ льэпкъмэ яшэн-хабзэхэр зэхэ-щакІомэ зэрагъашІэ ашІоигъоу ансамблэхэм алыпплагъэх. Пчэгум кызырэрэщышъохэрэм дакІоу, мафэм е пчыхъэм зэхэ-щэрэ зэІукІэхэм зэрахэлажэхэр-рэм, яльэпкъ шэн-хабзэхэр щыІэныгъэм кыщагъэлъэгъон зэралэкІырэм, фэшъафми уасэ афашІыштыгъ.

«Адыгэу шгузэрэщыгъыр зыми хэжъугъэкІуакІэрэп» тиансамблэ хэтмэ кьаралоу зэп кызырэрэхэ-кІыгъэр.

МашІор машІокІэ зэрэзкІа-гъанэрэм тыщыгъуаз. Адэ кьэ-шъоным хилъэсэгъэ ныбжьы-кІэхэр сыдзущтэу кызытэбгъэ-уочыштыгъа?

— Кьэшъоным рамыгъажэ-зэ ащ дэгъоу уегупшысэн фае, — еІо «Мыекъуапэ инэфыльэмэ» художественнэ пашэу Кьулэ Мыхьамэд. — Адыгэ джэгухэр бэрэ зэхатщэщтыгъэх. Тимылъэ-пкъэгъухэри пчэгум нэгущІоу кыхьэхэзэ, адыгэ къашьор къа-шІыштыгъ. Искусствэм зэфи-щэгъэ ныбжьыкІэмэ яшэн-хаб-зэхэр къашьом кыщаІотэн альэ-кІыштыгъ.

Адыгэмэ къыжэщтыгъэх

— Мафэ кьэс ансамблэхэр тІогъогогъо къашьоштыгъэх, — кьелуатэ «Мыекъуапэ инэфыльэмэ» яадминистраторэу Хьэхъу Асыет. — Мафэм кьалэм ипчэ-гумэ ащыщ концерт кыщаты-щтыгъ, пчыхъэм нэбгырэ мини